

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ANNE BABA TUTUMLARI İLE PSİKOLOJİK
ZİHİNLİLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ebru NARMANLI DEMİR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İshak SAYĞILI

İstanbul – 2022

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Ebru NARMANLI DEMİR

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Anne Baba Tutumları ile Psikolojik Zihinlilik
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü
Eğitim Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Psikoloji

BİLİM DALI : Klinik Psikoloji

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans Tezi

TEZİN TARİHİ :27/06/2022

SAYFA SAYISI : 83

TEZ DANIŞMANI : Dr. Öğr. Üyesi İshak SAYĞILI

DİZİN TERİMLERİ : Demokratik anne baba tutumu, izin verici ebeveyn
tutumu, koruyucu/istekçi anne baba tutumu, otoriter
anne baba tutumu, psikolojik zihinlilik

TÜRKÇE ÖZET : Bu çalışma kapsamında anne baba tutumları ile
psikolojik zihinlilik arasındaki ilişki incelenmiştir.

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim
Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Ebru NARMANLI DEMİR

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

ANNE BABA TUTUMLARI İLE PSİKOLOJİK
ZİHİNLİLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Ebru NARMANLI DEMİR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İshak SAYĐILI

İstanbul – 2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ebru NARMANLI DEMİR

.../.../2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ebru NARMANLI DEMİR'in "Anne Baba Tutumları ile Psikolojik Zihinlilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı bu tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi İshak SAYĞILI

(Danışman)

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Selim ARPACIOĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2022

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Alt amaçlarda ise hem anne baba tutumlarının hem de psikolojik zihinlilik düzeyinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması yer almaktadır. Bu amaç kapsamında, araştırma kesitsel tipte kurgulanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu ise İstanbul ili Avrupa yakasında yaşamını sürdüren 315 birey oluşturmaktadır. 18 yaş ve üzerinde yer alan bu bireyler, elverişli örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırma verileri; Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği ve Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini ile toplanmış olup SPSS 24 istatistik programında analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda, araştırmaya katılan kişilerin %73.7'sinin (232 kişi) kadın ve %26.3'ünün (83 kişi) erkek olduğu sonucuna varılmıştır. Anne baba tutumlarında medeni durum, anne tutumu, baba tutumu, yaş grubu, eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenleri bağlamında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Ayrıca, araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeylerinde cinsiyet, medeni durum, anne tutumu, baba tutumu, eğitim durumu ve anne eğitim durumuna göre anlamlı farklar olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, anne baba tutumuna ilişkin boyutların psikolojik zihinlilik ile ilişkili olduğu ve anlamlı etkisinin bulunduğu sonucu edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne baba tutumu, psikolojik zihinlilik, yetişkin bireyler.

SUMMARY

The main purpose of this research is to reveal the relationship between parental attitudes and the level of psychological mindset. In the sub-objectives, there is a comparison of both parental attitudes and the level of psychological mindset according to demographic variables. Within the scope of this purpose, the research was designed in cross-sectional type. The sample group of the research consists of 315 individuals living in the European side of Istanbul. These individuals, aged 18 and over, were selected by convenient sampling method. Research data; The Personal Information Form was collected with the Perceived Parental Attitudes Scale and the Balanced Index of Psychological Mentality and analyzed in the SPSS 24 statistical program.

At the end of the research, it was determined that 73.7% (232 people) of the participants were women and 26.3% (83 people) were men. Significant differences were found in parental attitudes in terms of marital status, mother attitude, father attitude, age group, education level, father education level, mother education level and number of siblings. In addition, it was concluded that there were significant differences in the psychological mindedness levels of the participants according to gender, marital status, maternal attitude, father's attitude, education level and mother's education level. In addition, it was concluded that the dimensions of parental attitude were related to psychological mindedness and had a significant effect.

Keywords: Parental attitude, psychological mindset, adult individuals.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ÖN SÖZ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Problemi	3
1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Hipotezler	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Aile Hayatı	8
2.1.1. Aile ve Sosyalleşme.....	9
2.1.2. Anne-Baba ve Çevre.....	10
2.2. Anne Baba Tutumları	11
2.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu.....	11
2.2.2. İzin Verici Ebeveyn Tutumu.....	12
2.2.3. Koruyucu/İstekçi Anne Baba Tutumu	12
2.2.4. Otoriter Anne Baba Tutumu	13

2.2.5. Bağlanma	13
2.2.6. Bağlanma ve Erken Dönem Anne ocuk İlişkisi	13
2.3. Psikolojik Zihinlilik.....	16
2.3.1. Psikolojik Zihinliliğe Tarihsel Bir Bakış	9
2.3.2. Psikolojik Zihinlilik ve Bilişsel Süreç	10

CNC BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	19
3.2. Evren ve rneklem.....	19
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	19
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	19
3.3.2. Algılanan Anne Baba Tutumları leği	20
3.3.3. Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini (PZDD).....	20
3.4. Veri Toplama Süreci	21
3.4. Verilerin Analizi.....	21

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Anne Baba Tutum Düzeylerine Ait Analizlerin Sonuçları.....	24
4.2. Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Ait Analiz Sonuçları	24
4.3. Korelasyon, Regresyon ve Güvenirlik	32
4.3.1. Korelasyon Analizi Sonuçları	19
4.3.2. Regresyon Analizi Sonuçları	20
4.3.3. Güvenirlik Analizi Sonuçları	20

BEşİNCİ BÖLÜM

TARTIşMA

5.1. Anne Baba Tutumlarına Ait Sonuçların Tartışılması	44
5.2. Psikolojik Zihinlilik Düzeyine Ait Sonuçların Tartışılması.....	48
5.3. Anne Baba Tutumları ile Psikolojik Zihinlilik Arasındaki İlişkiye Ait Sonuçların Tartışılması.....	51

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
KAYNAKÇA	59
EKLER.....	64

KISALTMALAR

ABTÖ : Anne Baba Tutum Ölçeği

PZDD : Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	23
Tablo 2.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Değişkenlere Göre Dağılımları	24
Tablo 3.	Anne Baba Tutum Düzeylerine Ait Normallik Testi Sonuçları	24
Tablo 4.	Anne Baba Tutum Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular	25
Tablo 5.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	25
Tablo 6.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Medeni Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	26
Tablo 7.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Anne Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	26
Tablo 8.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Baba Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	27
Tablo 9.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları	28
Tablo 10.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları	29
Tablo 11.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları.....	30
Tablo 12.	Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi	31

Sonuçları.....	
.....	
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi	Sonuçları
.....	32
Tablo 14. Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Ait Normallik Testi Sonuçları	32
Tablo 15. Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular	33
Tablo 16. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	33
.....	
Tablo 17. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Medeni Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	34
.....	
Tablo 18. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Anne Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	34
.....	
Tablo 19. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Baba Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	35
.....	
Tablo 20. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları	36
Tablo 21. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları.....	36
.....	
Tablo 22. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları.....	37
.....	
Tablo 23. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi	Sonuçları
.....	38

Tablo 24. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi	Sonuçları 39
Tablo 25. Anne Baba Tutum Ve Psikolojik Zihinlilik leği Alt Boyutlarının Birbirleri Arasındaki İlişki	39
Tablo 26. Algılanan Anne Baba Tutum Alt Boyutlarının Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	41
Tablo 27. Anne Baba Tutum ve Psikolojik Zihinlilik leği Güvenilirlik Analizi	42

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans öğrenciliğimin tez döneminde bilgisi ve hoşgörülü davranış şekli ile çalışmalarım da yanımda olan, kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi İshak SAYĞILI'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Yaşamım ve eğitim hayatım boyunca büyük emek ve fedakarlıklarda bulunan, verdiğim kararlarda yanımda olan, güçlerini ve sevgilerini hep hissettiğim annem Ayşe NARMANLI, babam Yahya NARMANLI, eşim Gürkan DEMİR'e ve canım oğlum Emirhan DEMİR'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyor ve bu tezi onlara ithaf ediyorum.

GİRİŞ

Bireylerin yetişmesinde ailenin birçok görev ve sorumluluğu vardır. Çocuğun topluma psikososyal adaptasyonu, fizyolojik ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması ve hem zihinsel hem de fiziksel olarak sağlıklı bir birey olarak topluma kazandırılması, çocuğun ilk eğitim yeri olan anne-babaya düşmektedir. Ailedeki ortam, çocuğun psikososyal, zihinsel ve duygusal gelişiminin yanı sıra dine karşı tutumunu ve din algısını etkiler (Bilecik, 2017).

Ebeveynlerin davranış ve uygulama şekilleri çocukların belirli olan bir durumdaki davranışlarına karşı sergilenirken; ebeveyn tutumları çocuğun farklı durumuna karşı tutum olarak tanımlanabilir (Darling ve Steinberg, 1993). Maccoby ve Martin (1983), ebeveyn davranışlarını belirleyen iki ana faktör olduğunu vurguladılar. Bunların ilki, ebeveynlerin çocuğun ihtiyaçlarına cevap verme derecesidir; diğeri ise, ebeveynlerin çocuklar için arzusu, kontrolü veya beklentileridir. Ebeveynlerin bahar aylarında çocuk yetiştirme konusundaki davranışlarının çocukların davranışları ve akademik başarı düzeyleri üzerinde büyük bir etkisi olduğu görülmüştür (Blissett ve Haycraft, 2008; Braza vd., 2015; Huang ve Gove, 2015; Rocha Lopes, Van Putten ve Moormann, 2015; Wang, 2014). Sıcak ve demokratik ebeveynlik tutumlarının çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi üzerindeki etkileri yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Arnott ve Brown, 2013). Ayrıca çocuklarda ebeveyn tutumları ve anksiyete bozuklukları arasında bir ilişki olduğu sonucuna varılır (McLeod, Wood ve Weisz, 2007). Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan (2012) yaptıkları çalışmada, ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal yeterliliklerinin ve iç davranışlarının önemli bir itici aracı olduğunu ortaya koydular. Ebeveyn tutumlarının çocukların ahlaki gelişiminden akademik başarıya kadar birçok alanda anlık ve kalıcı etkileri vardır (Bornstein ve Bornstein, 2007). Bu bağlamda anne ve baba tutumları psikolojik farkındalık kavramı ile ilişkilidir.

Psikolojik farkındalık kavramının doğuşu ve gelişimine bakıldığında; İlk olarak müşterinin psikanalitik tedavi için ne seviyede uygun olduğunu belirlemek için ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bakımdan psikolojik farkındalık kavramı, doğumunun ilk günlerinde psikanalitik bir bakış açısıyla tanımlanmaya çalışılmıştı

(Boylan, 2006). Alan yazın kontrol edildiğinde psikolojik farkındalık kavramının diğer araştırmalarda da öz farkındalık, benlik bilinci, içgörü, öz odaklanma, iç gözlem ve kendini gözleme gibi kavramlarla aynı anlama geldiğinde kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda Appelbaum'a (1973) göre psikolojik farkındalık kavramının psikanalitik içgörü kavramını, bireylerin yaşamlarının ve davranışlarının belirleyicisi olan nedenleri veya anlamsal diyagramları öğrenebilmeleri için düşünceler, duygular ve davranışlar arasındaki ilişkiyi görebilme yeteneği olarak içerdiği açıklanmıştır. Son çalışmalarda psikolojik farkındalık kavramı psikanalitik açıdan uzaklaşmış, yeni ve farklı bir psikolojik kavram olarak tanımlanmaya başlamıştır (Denizli, Pamukçu ve Meydan, 2016). Tüm bu tanımları, psikolojik farkındalık kavramını en geniş anlamda dikkate alarak; bireyin kendisinin ve başkalarının davranışlarının altında kalan nedenleri anlamasını sağlayan bir tür ilgi ve yetenek olarak düşünülebilir (Grant, 2001). Alan yazın kontrol edildiğinde yüksek seviyede psikolojik farkındalığın bireylerin ruh sağlığını pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın genel amacı ebeveyn tutumları ve psikolojik farkındalık arasındaki ilişkiyi incelemektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde araştırmanın problemi, alt problemleri ve bu çerçevede; araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, hipotezleri, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve bu araştırmayla ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın temel problemi, anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyi arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Bu kapsamda, anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik arasındaki korelasyonel ilişki ve anne baba tutumlarının psikolojik zihinlilik düzeyini yordama durumu temel alınmaktadır.

1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri

Bu araştırmanın alt problemlerinde hem anne baba tutumlarının hem de psikolojik zihinlilik düzeyinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması yer almaktadır. Bu kapsamda, araştırma sürecinde yanıt aranan alt problemler şunlardır:

1. Araştırmaya Katılan Kişilerin anne baba tutumları;;
  - a. Cinsiyet,
  - b. Medeni durum,
  - c. Anne tutumu,
  - d. Baba tutumu,
  - e. Yaş grubu,
  - f. Eğitim durumu,
  - g. Baba eğitim durumu,
  - h. Anne eğitim durumu,
  - i. Kardeş Sayısı

kapsamında anlamlı seviyede farklılık göstermekte midir?

2. Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri;
  - a. Cinsiyet,
  - b. Medeni durum,
  - c. Anne tutumu,
  - d. Baba tutumu,
  - e. Yaş grubu,
  - f. Eğitim durumu,
  - g. Baba eğitim durumu,
  - h. Anne eğitim durumu,
  - i. Kardeş Sayısı

kapsamında anlamlı seviyede farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları üç başlık altında incelenir: demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu/talep edici ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumu. Anne-babaların sergiledikleri demokratik tutum, çocukların kişilik gelişimi bakımından en uygun davranış tutumudur. Bu davranış tutumunu uygulayan anne-babalar çocuklarına koşulsuz sevgi ve saygı göstermiş olurlar. Hem çocuklarını denetliyorlar hem de ihtiyaçlarının karşılanmasına izin sağlıyorlar. Ebeveynlerin davranışları tutarlı, istikrarlı ve güven vericidir. Ebeveynler her çocuğun kendi gelişim kapasitesine sahip olduğunu bilir, bu nedenle çocukların özgürce gelişmesine, yeteneklerini ortaya etmesine ve kendilerini gerçekleştirmelerine izin verilir. Koruyucu/istekli ebeveynlerin tutumunda, ebeveynler çocukları aşırı korumacı bir şekilde korur ve denetler. Çocukların kendilerinin yapabileceği şeyler ebeveynler tarafından yapılırsa, çocukların kendilerinin yaparak öğrenmelerinin önüne geçilmiş olur. Her şeye fazlaca müdahale edilerek çocukların kendi kendilerine yetmeleri ve kendilerine güvenmeyi öğrenmeleri engellenir. Bu şekilde kendi kendine karar veremeyen başkalarına bağımlı çocuklar yetiştirilir. Otoriter ebeveynlerin tutumunda, otoriter ebeveynler katı ve değişmez kurallar belirleme eğilimindedir. Çocuğun tartışmasız kurallara uyması beklenir. Kurallara uymazsanız bir ceza uygulanır. Çocuğun kendisi hakkındaki kararlara katılmasına izin verilmez. Otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocukları bir davranışın kabul edilebilir olup

olmadığını değerlendiremezler. Utangaç ve güvensiz olacak. Plan yapma gücü yoktur ve kendisini ifade edip anlatamaz. Literatürde ebeveyn tutumlarının çocuk davranışları üzerindeki etkisini anlatan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalara göre; Demokratik ailelerde büyüyen çocukların, ebeveynler ve arkadaşlarıyla etkileşime açık, kendi kararlarını kendileri verebilecek, kendini ifade edebilecek zihinsel ve sosyal açıdan daha yetkin ve akademik olarak daha başarılı bireyler olduğu görüldü. Otoriter ailelerde yetişen çocukların mutsuz oldukları, özgüvenlerinin ve özgüvenlerinin daha düşük olduğu, çekingen ve utangaç oldukları, arkadaş ilişkilerinin zayıf olduğu ve agresif davranma eğiliminde oldukları bulunmuştur. Bu çalışmanın amacı, bu tür davranışların ne hakkında olduğu açık değildir. İnsanlarda psikolojik zihniyeti etkileyen birçok faktör vardır. Bunlardan biri bireyin ebeveynlerinin tutumlarıdır. Arkadaşlık ilişkileri hayatta ön plana çıkar, ancak ebeveynlerle ilişkiler önemini kaybetmez. Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutum ve davranışları çocukların hayatını ve psikolojik koşullarını şekillendirir (Aydın, 2005). Ebeveynleriyle sağlıklı ve tatmin edici ilişkilere sahip olan ergenler, aile dışındaki sosyal çevresi ve arkadaşlarıyla daha kolay talep edilen bir şekilde ilişki geliştirebilirler. Bu yüzden ebeveynlerin çocuklarıyla nasıl ilişki kurdukları ve onlara nasıl davrandıkları önemlidir (Erwin, 2000; Steinberg, 2007). Alan kontrol edildiğinde psikolojik zihinlilik konusunda sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir.(Boylan, 2006; Hatcher, Hatcher, Berlin, Okla ve Richards, 1990; Roxas, 2011; Roxas ve Glenwick, 2014). Bu nedenle, bu çalışmanın sorunu ebeveyn tutumları ve psikolojik zihinlilik arasında bir ilişki olup olmadığıdır.

Bu çalışmada, anne baba tutumlarının psikolojik zihinlilik ile ilişkisinin incelenmesi, daha sonradan yapılacak çalışmalara fayda sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Anne Baba Tutumlarının Psikolojik Zihinlilik İle İlişkisinin incelenmesi literatürde eksik olan alan hakkındaki bölümlere güçlendirici faydalar sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Ve devamında halihazırda olan çalışmalara fayda sağlayıp pekiştirilmesini ummaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyin doğup büyüdüğü çevrenin özellikleri, çevresindeki insanlarla kurduğu ilişkiler ve geçirdiği yaşamlar gelişimini çeşitli şekillerde etkiler. Olumlu çevre

koşulları bireyin gelişimini olumlu yönde desteklerken, olumsuz çevresel koşullar bireyin gelişimini birçok yönden engelleyebilir. Bireyin yakın çevresiyle olan ilişkiler, onun dünya ve kendisi hakkındaki algısını şekillendirmektedir. Çalışmalar, psikolojik zihinliliğin ruh sağlığının olumlu yorgunluklarından biri olduğunu göstermiştir. Örneğin, psikolojik zihinliliği yüksek bireyler daha agresif ve sosyaldir; düşük depresyon ve kişilerarası çatışma düzeylerine sahip psikolojik zihinliliğin duygusal uyumla olumlu ilişkili olduğu bulunmuştur (Denizli, Pamukçu ve Meydan, 2016). Öte yandan psikolojik zihinliliğin anne ve baba tutumları arasında anlamlı bir ilişkisi olduğu ve bu nedenle bu değişken ilişkinin incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Başka bir deyişle, psikolojik zihinlilik ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin araştırılmasının, psikolojik zihinlilik ile bireyin psikolojik zihinliliği arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışma alanına katkısının önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. Hipotezler

H₁: Yetişkinlerde Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği puanları demografik değişkenlere (cinsiyet, medeni durum, anne tutumu, baba tutumu, yaş grubu, eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, kardeş sayısı) göre anlamlı fark göstermektedir.

H₂: Yetişkinlerde Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini Ölçeği puanları demografik değişkenlere (cinsiyet, medeni durum, anne tutumu, baba tutumu, yaş grubu, eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, kardeş sayısı) göre anlamlı fark göstermektedir.

H₃: Yetişkinlerde Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği ile psikolojik zihinliliğin dengelenmiş dizini ölçeği puanları arasında doğru yönlü bir ilişki vardır.

H₄: Yetişkinlerde Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği puanları, Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini Ölçeği puanlarına anlamlı seviyede etki etmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmada, örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan bireylerin gönüllü olarak katıldığı varsayılmıştır.

- Araştırmaya katılan bireylerin, samimi ve güvenilir cevaplar verdiği varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçeklerin Araştırmaya Katılan Kişilerin Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini ve Anne Baba Tutumları ölçekleri doğru ölçtüğü ve ölçüldüğü varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma İstanbul ilinde 18-65 yaş arası bireylerle sınırlıdır.
- Araştırmada incelenen değişkenler, araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini ve Anne Baba Tutumları ölçekleri ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.
- Araştırma sonuçları yalnızca araştırmaya katılan bireylerin kişisel ve demografik bilgilerine benzer özelliklere sahip olanlara genellenebilir.
- Bu araştırmanın boyutunda, çalışmada var olan kişilerin cevap verdikleri zaman aralığındaki algı ve fikirleri bulunmaktadır.
- Sonuçlar sadece kişilerin ifadelerine dayalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Aile Hayatı

Uzun bir yolculuk olan eğitim sürecinde bir çocuğun herhangi bir başarısı, eğitim öğretim yuvası olan okulun niteliklerinden toplumun bünyesine kadar çok farklı faktörlerden etkilenir (Epstein ve Sanders, 2002). Bununla birlikte, özellikle aile bu faktörlerde çok büyük etkiye sahiptir. Aile bireyleri, çocuklar ve öğretmenler kadar eğitimde de önemli bir bölümü oluşturur (Morrison, 2012). Ebeveynler, tek kaynak olmasalar da çocukların sosyalleşme sürecinde en büyük etken olarak görülmektedir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008). Ayrıca ailelerin çocuklar üzerinde hem akademik başarısında hem de olumlu gelişiminde en etkili rolü oynadığı birçok çalışma ile ortaya çıkarılmıştır (DePlanty, Coulter-Kern ve Duchane, 2007; Fan ve Chen, 2001; Izzo, Weissberg, Kasprow ve Fendrich, 1999; Jeynes, 2005; Jeynes, 2015; Moon ve Lee, 2009; Yoder ve Lopez, 2013). Temelde çocukların sosyal beceriler, kişisel özellikler ve okul öncesi gibi belirli değerler kazandığı kritik bir aşamada, ilk iletişimin başladığı yer olarak aile büyük önem taşımaktadır. Bu iletişim sürecinde çocukları içeren karşılıklı bir etkileşimden bahsedebilmek için ebeveynlerin kontrollü bir çocuk yetiştirme tutumuna sahip olması gerekir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008). Ebeveynlerin uygulamaları veya davranışları, çocuğun belirli bir durumdaki davranışlarına karşı sergilendiğinde; ebeveyn tutumları çocukların değişik durumuna karşı tutumlar olarak tanımlanabilir (Darling ve Steinberg, 1993). Maccoby ve Martin (1983) ebeveynlerin tutumlarını belirleyen iki ana faktör olduğunu vurguladılar. İlki, ebeveynlerin çocukların taleplerine ve ihtiyaçlarına karşılık verme derecesidir; İkincisi, ebeveynlerin çocuklar için arzusu, kontrolü veya beklentileridir. Yapılan alan çalışmalarında anne-babaların çocuk yetiştirme konusundaki tutum ve davranışlarının çocukların davranış tutumları ve akademik başarıları üzerinde yadsınamaz seviyede büyük etkiye sahip oldukları fark edilmiştir. (Blissett ve Haycraft, 2008; Braza vd., 2015; Huang ve Gove, 2015; Rocha Lopes, Van Putten ve Moormann, 2015; Wang, 2014). İçten ve hak gözetken ebeveynlik tutumlarının çocukların sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimine etkiside

başlatılan alan çalışmalarıyla sonucuna varılmıştır. (Arnott ve Brown, 2013). Diğer yandan çocuklarda ebeveyn tutumları ve anksiyete bozuklukları arasındaki bir ilişki olduğu gösterilen farklı bir tespittir. (McLeod, Wood ve Weisz, 2007). Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan (2012) yaptıkları çalışmada, ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal yeterliliklerinin ve iç davranışlarının önemli bir itici aracı olduğunu ortaya koydular. Ebeveyn tutumlarının çocukların ahlaki gelişiminden akademik başarıya ulaşan birçok alanda anlık ve kalıcı etkileri vardır (Bornstein ve Bornstein, 2007).

Çocuğun ailede gözlemlediği her davranış, onu sonraki yaşamında davranışlarının temelini oluşturabilir. Ailede çocuğa karşı sergilenen tutumlar, aile yapısı ile birlikte çocuğun kişilik gelişiminde de büyük rol oynar. Ebeveyn tutumları: demokratik, otoriter ve ilgisiz ebeveyn tutumları olarak en genel haliyle gruplandırılabilir. Ebeveynlerin tutumları çocuk için bir rol model oluşturur ve bu roller çocuğun hayatında önemli bir rol oynar. Çocuk, büyüme ve öğrenme dönemlerinde ebeveynleriyle özdeşleşerek kişiliğinin ve karakterinin temellerini oluşturmaya başlar. Ebeveynlerin tutumlarıyla özdeşleşen çocuk, ebeveynleriyle benzer tutumlar sergilemeye başlar ve bu da hayatlarının tamamını etkiler. Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri sağlıklı tutumu, çocuğun kendisiyle barışık bir birey olmasındaki en önemli faktörlerden biri olarak düşünülebilir. Aksi takdirde toplumda kendisiyle barışık bile olmayan ve toplum içinde sorunlar yaşayan bireylerin sayısının artmasına yol açacaktır (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012).

2.1.1. Aile ve Sosyalleşme

Jacques Rousseau (1762), çocukların “doğuştan iyi” doğduklarına ve çocukların doğasında bulunan değerleri korumanın ve daha fazla öğretmenin ebeveynlere ve topluma bağlı olduğuna inanıyordu. Yüzyıllar önceki filozoflara benzer şekilde, günümüzün eğitim ve gelişim psikologları, ebeveynlerin değerlerini, hedeflerini, becerilerini ve tutumlarını çocuklarına aktarmaya çalıştıkları etkileşimli sosyalleşme sürecini daha iyi anlamakla ilgilenmektedir

Sosyalleşme süreci, bir çocuğun, eğitim, öğretim, gözlem ve deneyim yoluyla bir aileye ve bir kültüre başarılı bir şekilde uyum sağlamak için gerekli olan beceri, güdü, tutum ve davranışları kazandırır. Sosyalleşme süreci, ebeveynlerin çocuklarına sosyalleşme mesajlarını iletmesi bakımından çift yönlüdür, ancak çocukları bu mesajları kabul etme, anlama ve içselleştirme düzeylerine göre farklılık gösterir

(Grusec ve diğeri, 2000). Sosyalleşme literatüründe, çocuğun ev ortamı (yani aile) ile çocuğun okul ortamı arasındaki bağlantıların incelenmesine son zamanlarda ilgi gösterilmiştir. Bu iki gelişimsel bağlamda ergenler, ebeveynleri, öğretmenleri ve akranları dahil olmak üzere birçok sosyalleşme aracıyla etkileşime girer ve onlardan etkilenir. Ergenlik, okul ve ev bağlamlarının ara yüzünün kritik önem kazandığı belirli bir insani gelişme dönemidir. Bu dönemde ergenler, yüksek derecede bağımlı ve kontrollü çocukluk döneminden, artan bir kendini keşfetme ve özerklik duygusunun damgasını vurduğu bir döneme geçerler. Spesifik olarak, ergenler benlik kavramlarını geliştirmeye başlarlar ve aile, arkadaşlar ve daha geniş toplumla olan ilişkilerini ve bağlantılarını keşfetmeye başlarlar (Simmons ve diğeri, 1987).

2.1.2. Anne-Baba ve Çevre

Son 25 yılda, aile-okul bağlantısı üzerine yapılan çok sayıda araştırma, farklı ebeveynlik tarzlarının (örneğin, tepki verme ve talepkarlık ile karakterize edilen tiyolojiler) ve belirli ebeveyn uygulamalarının (örneğin, okul sonrası aktivitelerin izlenmesi, yardım etme gibi) etkisini incelemiştir. ev ödevi ile, veli-öğretmen konferanslarına katılma) öğrencilerin okul temelli sonuçları üzerine, araştırmacılar çalışmalarını tanımlarken genellikle ebeveynlik stilleri ve ebeveynlik uygulamaları etiketlerini birbirinin yerine kullanmışlardır bununla birlikte sosyalleşme sürecini daha iyi anlamak için ebeveynlik uygulamaları ile ebeveynlik stilleri arasında ayırım yapmanın önemli olduğunu öne sürmektedir (Smetana, 2017).

Ebeveynlik uygulamaları, ebeveynlerin çocuklarını sosyalleştirmek için kullandıkları belirli davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, ebeveynler çocuklarını okulda başarılı olmaları için sosyalleştirirken, çocukları ile ödev yapmak, çocuklarına okuma zamanı sağlamak ve çocuklarının okul etkinliklerine katılmak gibi bazı uygulamaları hayata geçirebilirler. Darling ve Steinberg (1993), ebeveynlik stilini, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirdiği duygusal iklim olarak tanımlamaktadır. Ebeveynlik stilleri, ebeveyn duyarlılığı ve talepkarlık boyutlarıyla karakterize edilmiştir. Takip eden bölümlerde, ebeveynlik stilleri ve ebeveynlik uygulamalarına ilişkin tarihsel ve güncel literatür gözden geçirilmektedir.

Darling ve Steinberg (1993) ebeveynlik stilleri ve ebeveynlik uygulamaları arasındaki ayırım, her bir alan içindeki çalışmaları sınıflandırmak için kullanılır.

2.2. Anne Baba Tutumları

Çocuklar ve ebeveynler arasındaki ilişkileri, çocuğun doğup büyüdüğü aile ortamını, ebeveynlerin kendileri arasındaki ilişkileri, çocuğun beklentileri doğrultusunda çocuk olup olmadığını, çocuk sayısını, çocuğun cinsiyetini ve özelliklerini, ailenin sosyoekonomik durumunu ve kültürel özelliklerini birçok faktör belirler (Aydoğmuş, 2001; Uzuner, 2003). Çocukların deneyimlemek ve keşfetmekte özgür oldukları ve tehlikelerden korundukları ortamın özdeğin gelişmesi için en uygun ortam olduğu belirtilmektedir (Baumrind, 1991). Çocukluk çağında, kişilik gelişimi büyük ölçüde şekillendiğinde, ebeveynlerin çocuklarına uyguladıkları tutumlar önem kazanmaktadır (Maccoby ve Martin, 1983; Yavuzer, 2004). (Tutum kavramı, insanları belirli bir kişiye, gruba, nesneye veya olaya karşı olumlu veya olumsuz bir şekilde düşünmeye, hissetmeye veya davranmaya yönlendiren son derece kalıcı bir yargılama eğilimi olarak tanımlanır (Budak, 2000; Freedman, Sears, ve Carlsmith, 1989). Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir, ebeveynlerin tutumları üç başlıkta toplanacaktır: demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu/ istekli ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumu.

2.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Ebeveynlerin demokratik tutumu, çocukların kişiliklerindeki gelişmeyi etkileyen en uygun yöntemdir. Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuklara koşul sunmadan sevgi ve saygılarını yansıtır. Çocukları test ediyorlar ve ihtiyaçlarının karşılanmasına izin veriyorlar. Ebeveynlerin davranışları tutarlı, istikrarlı ve güven vericidir. Belirli sınırlar çerçevesinde, çocukların belirli davranışları gerçekleştirmelerine izin verilir, bu şekilde sorumluluk duygularının gelişmesine uygun bir ortam yaratılır. Ebeveynler her çocuğun kendi gelişim kapasitesine sahip olduğunu bilir, bu nedenle çocukların özgürce gelişmesine, yeteneklerini sergilemesine ve kendilerini gerçekleştirmelerine müsaade edilir (Baumrind, 1966).

Demokratik aile tutumlarında; sağlıklı bir iletişim kurarak aile bireyleri ile çocuklara duygusal yönden destek sağlanır ve çocukların özerkliğinin gelişmesine yardımcı olunmuş olur. Ancak, disiplin içeren ortamda, çocukların belirli dereceye gelmesi beklenir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010). Ebeveynler çocuğun aktivitelerine problem merkezli ve mantık çerçevesinde yol gösteriyor olur (Baumrind, 1966). Çocukların demokratik bir ebeveyn ortamında büyümesiyle

çocukların ebeveyn değerlerini içselleştirerek pozitif bir gelişim ve uyum sağladıkları (Sümer, Gündoğan Aktürk ve Helvacı, 2010), sosyal-duygusal yeterlilikte ve duygularını kontrol etmede (Sümer, Gündoğan Aktürk ve Helvacı) daha başarılı oldukları görülmüştür (Towe-Goodman ve Teti, 2008). Değişken, samimiyet ve sevgi dolu demokratik aile tutum şekli, çocukların bilişsel, sosyal, ahlaki ve duygusal gelişiminde en faydalı tutum şekli olarak kabul edilir (Bornstein ve Bornstein, 2007).

2.2.2. İzin Verici Ebeveyn Tutumu

Çocuk, izin verici ebeveynin tutumunda samimi, sevgi dolu ilgi ve kabulleniş görmesine rağmen, çocukta veya çocuğun kontrolünde sınırlama eksikliği vardır (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010). Değişken veya tutarsız bir tutum belirlenmesiyle, çocuğun genellikle istenmeyen davranışları göz ardı edilir (Robinson, Mandleco, Olsen ve Hart, 1995). İzin verilen davranış şekline sahip aileler; çocuklarının isteklerine ve davranışlarına her zaman kabul edici ve olumlu bir bakış açısıyla yaklaşır. Cezadan kat'i suretle kaçınırlar ve çocuklarını yerine göre hoşgörü adına ihmal ettikleri de olur (Baumrind, 1966).

2.2.3. Koruyucu/İstekçi Anne Baba Tutumu

Koruyucu/istekçi ebeveynlerin tutumunda, ebeveynler çocukları aşırı korumacı bir şekilde korur ve denetler. Çocukların yapabileceği birçok şey ebeveynler tarafından yapılır, böylece çocukların yaşayarak öğrenmeleri engellenir. Her konuda aşırı müdahale edilerek çocukların kendi kendilerine yetmeleri ve kendilerine güvenmeyi öğrenmeleri engellenir (Navaro,1989). Böylece kendi başına karar veremeyen bağımlı çocuklar yetiştirilir (Baumrind, 1966; Çağdaş ve Seçer, 2004; Dökmen, 1996; Kulaksızoğlu, 1998).

Aşırı korumacı ebeveyn tutumu durumunda, çocuğa aşırı kontrol ve bakım sebebinde aşırı bağımlılık, güvensizlik ve duygusal kırıkları olan kişilikleri gelişir. Çocukların zihinsel ve bedensel becerilerinin gelişimi engellenir, özerk düşünme ve özgüven gelişimi de engellenir. Ebeveyn aşırı korumacılığı çocuğun okul başarısını ve okul uyumunu da etkiler (Gündüzalp, 2007). Öte yandan bu tarz aile ortamlarında büyüyen çocuklarda içine kapanıklık sorunu vardır (Rubin ve Burgess, 2002).

2.2.4. Otoriter Anne Baba Tutumu

Otoriter ebeveynlerin tutumunda ebeveynler, çocuğun gelişim düzeyine, kişilik özelliklerine ve arzularına bakılmaksızın, çocukta uygun gördükleri şekilde davranmasını isterler. Çocuklar çok sık cezalandırılır. Böyle bir ortamda büyüyen çocuklar öfke ve öfke gibi duygu ve düşüncelerini ifade edemezler. Otoriter tutumun çocuklarda bağımsız kişilik gelişimini engellediklerine, özellikle erkek çocuklarda saldırganlık seviyesini arttırdığına ve benlik saygısı seviyesini azalttıklarına (Maccoby ve Martin, 1983). Ergenlik dönemindeki gençler için arkadaşlık ilişkileri giderek daha belirgin hale gelen bu dönemde ebeveynlerle ilişkiler önemini yitirmemektedir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutum ve davranışları çocukların benlik algısını şekillendirmektedir (Aydın, 2005). Ebeveynleriyle sağlıklı ve tatmin edici ilişkilere sahip olan ergenler, aile ve arkadaşlar dışındaki çevre ile daha kolay talep edilen bir şekilde ilişki geliştirebilirler. Bu nedenle, ebeveynlerin çocuklarıyla nasıl ilişki kurdukları ve onlara nasıl davrandıkları önemlidir (Erwin, 2000: Steinberg, 2007).

Otoriter ebeveynlik tutumlarında ebeveynler sıkı bir ter düşüncesine sahiptir. Çocuklar duygusal desteklerin ve ilginin az olduğu bir alanda yetiştirilir. Çocuktan sorgusuz itaat beklenir (Sümer, Gündoğan Aktürk ve Helvacı, 2010). Ebeveynler çocukların davranış ve tutumlarını mutlak bir standarda, dini motivasyona veya daha güçlü bir otoriteye göre değerlendirmeye, kontrol etmeye ve şekillendirmeye çalışırlar (Baumrind, 1966). Bu ebeveynlik tutumu ile büyüyen çocuklarda özgüven düşük, kaygı düzeyi yüksek ve sık uyum problemleri (Hart, Newell, ve Olsen, 2003; Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010; Thompson, Hollis, ve Richards, 2003). Bu şekilde olan bir ailede büyüyen çocukta öfkenin gelişimi ve dış oryantasyon problemleri gözlenmektedir (Snyder, Stoolmiller, Wilson ve Yamamoto, 2003).

2.2.5. Bağlanma

Bowlby (1988) tarafından formüle edilen bağlanma teorisi, insan bağlantısının psikolojik bir teoridir. Bağlanma teorisi, (a) insanların yakın ilişkilerde duygusal olarak birbirleriyle bağlantı kurmak için kablolanmış olduğunu; (b) ebeveynleri, özellikle de anneleri tarafından çocuklara davranış biçimlerinin çocukların gelişimi üzerinde güçlü bir etkisi vardır; ve (c) gelişimsel yollara ilişkin bir teori, bu tür erken deneyimlere dayalı olarak ilişkideki sonraki eğilimleri

açıklayabilir. Bağlanma teorisi, yakınlığı insan doğasının temel bir bileşeni olarak görür ve bebeklikten itibaren tohum halinde bulunur. İnsan bebekleri, uygun ortam verildiğinde, bakım sağlayanlara yakın olmayla sonuçlanacak bir dizi davranış kalıbı geliştirmek üzere yapılandırılmıştır (Snyder, Shapiro, ve Treleaven, 2012).

Yaşamın ilk günlerinde başlayan bağlanma, duygusal açıdan daha ağır basar; Özellikle stres durumlarında çocuğun bakıcı ile yakınlık arayışı ile kendini gösteren, çocuk ile bakıcı arasında gelişen ilişkide dayanıklı ve sürekli olan duygusal bir bağdır. Doğumla birlikte anne-bebek arasında gelişen bu süreç, kişinin gelişimini, diğer insanlarla ilişkilerini ve uyumunu etkileyerek yaşam boyunca etkinliğini sürdürür. Bebekler, bağlanma kişinin erişilebilirliği ve olumlu tepki verip vermediği konusunda belirli bağlanma kalıpları geliştirir. Ainsworth (1989), bebeklerin bağlanma kişisiyle teması sürdürmek için güvenli ve güvensiz olmak üzere iki tür bağlanma stili geliştirmelerini önermektedir. Güvenli bağlanma gösteren çocuklar, her zaman annelerinin yanında olan ve stres durumunda annelerinin yardım ettiği kesin olan çocuklardır. Güvenli bağlanmanın gelişmesi için çocuğun kesintisiz, tutarlı bir tepkiye, kendini algılamaya, duyarlı ve her zaman erişilebilir bir bakıcıya sahip olması gerekir. Güvenli olmayan ek; endişeli-dengesiz (dengesiz) ve kaçınma olarak ikiye ayrılır. Anksiyete dengesiz bağlanma düzenine sahip çocuklar, annenin aradığında yanıt verip vermeyeceğinden veya yardım edip etmeyeceğinden emin olmayan çocuklardır. Soruşturmacı davranışlardan endişe duyuyorlar. Kaygılı-dengesiz bağlar geliştiren çocukların anneleri, tepkilerinde tutarlı olmayan ve kontrol amacıyla ayrılmakla tehdit eden annelerdir. (Aydoğdu ve Olcay-Çam, 2013). Kaçınma bağlanma düzenine sahip çocuklar, annelerinin yardımcı olacağına dair güveni olmayan çocuklardır. Çocuklarını sürekli geri çeviren veya reddeden, onlara uygun tepki vermeyen, onlarla empati yapmayan bu çocuklardır. Güvenli, endişeli/ikilikli ve önleyici bağlanma kalıpları daha sonra Main ve Solomon tarafından dağınık/kafa karışıklığı olan bağlanma düzenine eklendi. Stresle başa çıkmada örgütlü davranış gösterememe, donma, hareketlerin yavaşlaması dağınık bağlanma kriterleri olarak kabul edilir. Kaçınma ve dengesiz davranışların bir kombinasyonu ile oluşan desen, bağlanma ilişkisini yönlendirir. Ergenlik süreci, çocukluk davranış ve düşüncelerinin şekillenerek bireyin aile dışındaki hayata hazırlanmasını sağlayan bir dönemdir. Ergenlikte ebeveynlerle olan bağlantı zayıflar. Bu dönemde, ergen, ilk bağlanma figürü olan bakıcısına daha az bağımlı olmak için

büyük çaba sarf eder ve genellikle stres durumlarında duygusal destek için arkadaşlarına yönelir. Ancak bu, ergenlerin ebeveynlerinin desteğine ihtiyaç duymadığı anlamına gelmez. Araştırmalar, ergenlerin ebeveynlerini bazı bağlanma ihtiyaçları için kullanmaya devam ettiğini ve ebeveynlere güvenli bir şekilde bağlanmanın genç yetişkinliğe kadar bireylerin refahını yorulduğunu göstermiştir. Ebeveyne güvenli bağlanma geliştirmek, ergenin benliklerini oluşturmasına ve geliştirmesine, benlik saygısını artırmasına ve kimliklerini yapılandırmasına yardımcı olur. Çocukluk çağında ebeveynlerle kurulan bağlanma şeklinin gelecek yıllarda madde kullanımı için belirleyici olabileceği ileri sürülmelidir. Morsunbül'ün (2009) ebeveyn bağlılığının riskli davranışlarla ilişkisini araştıran çalışması, ebeveynleriyle güvenli bir bağı olmayan gençlerin genellikle riskli davranışlarda bulunma ve madde kullanma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Aydoğdu ve Olcay-Çam, 2013).

2.2.6. Bağlanma ve Erken Dönem Anne Çocuk İlişkisi

Erken dönem anne-bebek ilişkisinin çocukların gelişimi üzerindeki önemi, geçmişte iyi bir şekilde ortaya konmuştur. Araştırmalar, bir annenin bir bebeğe uyum sağlama, düzenleme ve uygun şekilde tepki verme yeteneğinin önemli ilişkisel ve gelişimsel etkileri olduğunu göstermiştir. Örneğin, duygulanımı kısıtlı, uyumsuzluk yaratan depresif anneler, çocuklarıyla daha fazla olumsuz etkileşime girerek ileride davranış sorunlarına yol açabilmektedir (Brennan ve ark. 2000). Oysa başarılı uyum ve düzenleme içeren anne-bebek ikilileri, olumlu gelişimsel sonuçlar ve çocuklar için daha fazla refah ile ilişkilendirilmiştir. Ebeveynliğe geçiş, anneler için potansiyel bir stres dönemidir. Araştırmalar, bu kritik dönemde dış anne desteğinin önemine değinmiş olsa da, annenin içsel desteğinin kalitesi (örneğin, öz-farkındalık, duygusal düzenleme ve ihtiyaçların tanınması) giderek daha önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır (Snyder, Shapiro, ve Treleaven, 2012).

Çocukların genellikle anneleriyle olan ilk ilişkileri, bağlanma teorisyenleri tarafından gelecekteki ilişkiler için beklentilerimizi şekillendiren bir şablon oluşturmak için düşünülür (Siegel ve Hartzell 2003). Stern'e (1977) göre anne davranışı, bebeğin inşa etmeye başladığı “dış dünyadan gelen hammadde”dir. Bu şekilde anne, insan mevcudiyeti, insan yüzü ve sesi, insan davranışının anlam birimleri ve kişinin kendi davranışı ile bir başkasının davranışı arasındaki ilişki için

bir ilk şablon görevi görür (Stern 1977). Bu anne-çocuk döngüsü, sosyal hız, konuşma yönergeleri, uyum ve öz-düzenleme dahil olmak üzere bebeğe ilişkiler için temel kuralları öğretir (Goleman 2006). Bağlanma terminolojisinde, bebek, annesiyle olan bu erken deneyimleri içselleştirerek ilişkilerin nasıl işlediğine ve kişinin bu ilişkiler içinde nasıl davranacağına dair bir “içsel çalışma modeli” geliştirir (Snyder, Shapiro, ve Treleaven, 2012).

2.3. Psikolojik Zihinlilik

Mühendislik, ekoloji, ekonomi ve psikoloji dahil olmak üzere çeşitli disiplinlerde çeşitli farklı ancak ilişkili şekillerde kavramsallaştırılmıştır. Psikolojik Zihinlilik sürekli olumsuzluklara veya potansiyel olarak travmatik olaylara maruz kalan bireylerin zaman içinde olumlu psikolojik adaptasyon deneyimledikleri dinamik bir psikososyal süreç olarak tanımlanmıştır. Alandaki uzmanlar, psikolojik zihinliliği, destekleyici aile ve ilişkiler, etkili baş etme becerileri, kültür ve nörobiyoloji gibi faktörler de dahil olmak üzere düzeyler arasında koruyucu mekanizmaların etkileşimini içeren olarak tanımladılar. Dayanıklılık aynı zamanda pozitifliği kolaylaştıran bir dizi özellik olarak tanımlanmış ve ölçülmüştür.

Bununla birlikte, dinamik bir süreç, bir dizi özellik veya koruyucu mekanizmalar aracılığıyla etkinleştirilen dayanıklılık kavramları birbirini dışlamaktan ziyade tamamlayıcıdır.

Psikolojik zihinlilik kavramının doğuşu ve gelişimine bakıldığında; İlk olarak danışanın psikanalitik tedavi için ne ölçüde uygun olduğunu belirlemek için ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bakımdan psikolojik farkındalık kavramı, doğduğu ilk günlerde psikanalitik bir bakışla tanımlanmaya çalışılmıştır. (Boylan, 2006). Alanyazın kontrol edildiğinde psikolojik zihinlilik kavramının diğer araştırmalarda da kendini tanıma, öz bilinç, içgörü, öz odaklanma, iç gözlem ve kendini gözlemeleme gibi kavramlarla aynı anlama kadar kullanıldığı görülmektedir. (McCallum ve Piper, 1996). Bu bağlamda, Appelbaum'a (1973) göre, psikolojik farkındalık kavramını, psikanalitik içgörü kavramını, bireylerin yaşamlarının ve davranışlarının belirleyicisi olan nedenleri veya anlamsal diyagramları öğrenebilmeleri için düşünceler, duygular ve davranışlar arasındaki ilişkiyi görebilme yeteneği olarak içerecek şekilde açıklanmıştır. Son çalışmalarda psikolojik

farkındalık kavramı psikanalitik açıdan uzaklaşmış, yeni ve farklı bir psikolojik kavram olarak tanımlanmaya başlamıştır.

2.3.1. Psikolojik Zihinliliğe Tarihsel Bakış

Psikolojik zihinlilik kavramı tarihsel olarak psikanalitik tedavilere uygun olan ve başlangıçta psikanalitik bir bakış açısıyla tanımlanan danışan insanları ve kişileri belirleme ilgisinden kaynaklanmaktadır. (Boylan, 2006) Psikolojik zihinlilik literatüründe iç görü, iç gözlem, öz farkındalık, çocuğun kendi gözlemlemesinde artış, öz farkındalık ve öz odaklanma gibi kavramlarla eşanlamlı ele alınmıştır. (McCallum ve Piper, 1996). Örneğin, Applebaum (1973), psikanalitik içgörü kavramına yakın psikolojik farkındalığı, kişinin deneyimlerinin ve davranışlarının altında nedenlerini / anlamlarını öğrenmek için duygular, düşünceler ve eylemler arasındaki ilişkiyi görme yeteneği olarak tanımladı. Günümüzde psikolojik farkındalığın bu psikanalitik kavramlardan ayrıldığı ve farklı bir psikolojik yapı olarak sunulduğu gözlenmektedir. Örneğin, Conte ve diğerleri (1996) psikolojik zihinlilik hem kendini anlama hem de başkalarının davranış ve motivasyonuna girme ilgi ve yeteneğini örtmek olarak tanımladılar ve psikolojik zihinliliği, başkalarının kendini gözlemlemesinin yanı sıra başkalarını anlamayla ilgili bir temel gördüler. Tanımlamalar ile bir psikolojik zihinlilik ölçeği geliştirmiş ve bu şekilde psikolojik zihinliliği, kendini ve çevresini anlamaya hevesli olmanın, değişim ve her fikre açık olmanın, duygulara erişmenin, sorunlardan bahsetmenin yararlarına inanmanın ve kendi davranışlarının altında kalan nedenlerle ve başkalarının davranışlarıyla başa çıkmanın boyutlarıyla ölçmeyi amaçladılar.

2.3.2. Psikolojik Zihinlilik ve Bilişsel Süreç

Literatürde psikolojik zihinliliğin bilişsel bir süreç olarak kullanıldığı çalışmalar da bulunmaktadır. (Beitel, Ferrer ve Cecero, 2004). Örneğin, Grant (2001) psikolojik zihinliliği başlık olarak tanımladı ve "bireyin kendisinin veya başkalarının nasıl ve neden böyle davrandığını, düşündüğünü ve hissettiğini sorgulamak için duygusal ve zihinsel bir yatkınlık" olarak açıkladı. Boylan'a (2006) göre, psikolojik zihinliliği fazla olan bir birey, duygu ve düşünceleri anlama yeteneğine sahip, yeni fikirlere açık, kendini ve başkalarını anlamaya uğraşan istekli ve kendisinin ve başkalarının davranışlarının altında kalan nedenlerle ilgilenen bir kişidir. Nyklíček ve Denollet (2009), psikolojik zihinlilik bireyin psikolojik durumunun ve iç süreçlerinin

farkında olma ilgi ve yeteneği olarak tanımladı. Conte ve diğerleri (1996), Grant (2001) ve Boylan (2006) gibi araştırmacıların psikolojik zihinliliğin bilişsel süreçlerle ilgili olduğunu vurgulayan tanımlarından farklı şekilde, Nyklíček ve Denollet bu tanımda psikolojik zihinliliğin duyuşsal boyutuna vurgu yapmışlardır. Kişinin kendi psikolojik durumunun ve iç süreçlerinin farkında olma konusundaki ilgisinin ve bunları gerçekleştirme yeteneklerinin içgörüyle sonuçlanacağını öne sürdüler. Buna ek olarak, Conte ve diğerleri (1996), Grant (2001) ve Boylan (2006), başkalarının duyu, düşünce ve davranışlarının altında nedenlerle ne ölçüde ilgilendiklerini tanımlarına dahil etmediler. Psikolojik zihinliliği ölçmek için yaygın olarak kullanılan Conte ve diğerleri (1996), bu durumu farklı zamanlarda yapılan faktör analizlerinde başkalarını anlayamama üzerine kurmuşlardır. Bu durum psikolojik zihinliliğin bazı tanımlarında yer aldığı gibi (örn. Conte ve diğ., 1996) başkalarının psikolojik durumunu ve içsel süreçlerini anlamaya dönük boyutu olan bir kavram olmadığını düşündürmektedir. Psikolojik zihinliliği sadece bilişsel süreçlere bağlayan çalışmalar (Grant 2001; Boylan, 2006) psikolojik zihinlilik yeteneğidir (Applebaum, 1973; McCallum ve Piper, 1996). Aslında bu yapı bir yetenek boyutunun yanı sıra ilgi çekici bir boyut da içerse de (Conte vd., 1996; Nyklíček ve Denollet; 2009). Bu tanımlar kontrol edildiğinde, ortak görüşün psikolojik zihinliliğin bireyin duyu, düşünce ve davranışlarını anlama ilgi ve becerisi içeren bir yapı olduğu görülmektedir. Nitekim Nyklíček, Majoor ve Schalken (2010) araştırmalarında psikolojik zihinliliğin işe vuruk tanımını yetenek ve ilgi boyutlarını içeren bir yapı olarak yapmışlardır. Psikolojik danışma sürecinde yaptıkları ölçümlerle bu yapının statik olmadığını ve psikolojik yardım döneminde gelişebileceğini göstermişlerdir. Bu bulgu, bu yapının bir beceri ve ilgi alanı olarak tanımlanmasının daha uygun olduğunu göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma kesitsel tipte bir araştırmadır. Kesitsel çalışmalar göreceli olarak hızlı sonuçlandırılan çalışmalar olduğundan avantajlıdır. Kesitsel çalışmalar zamanlama ile karakterizedir. Kesitsel çalışmalarda; maruziyet ve sonuç aynı anda değerlendirilir (Karasar, 2010).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2021–2022 öğretim yılında İstanbul İlinde ikamet eden 18 yaş üstü 315 bireyden oluşmaktadır. Bu amaçla, İstanbul ilinde Avrupa yakasında ikamet eden bireyler örneklem seçimi çalışmasına dâhil edilmiştir. Bu araştırmada bireyler elverişli örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Elverişli örnekleme kolay olanı seçmek; bilgi ve güvenilirlik pahasına zaman, para ve emekten tasarruf sağlamak amacıyla seçilen bir yöntemdir (Baltacı, 2018).

Her bir katılımcıya Google Gmail form aracılığı ile link gönderilmiştir. Toplanan veriler basit tesadüfi yöntemle 315 katılımcı araştırmaya dahil edilerek gerçekleştirilmiştir. Karasar'a (2010) göre değişkenler arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalar minimum 300 katılımcının yeterli olduğunu bildirmiştir. Araştırmada toplanan verilerde eksik ya da geçersiz veriler araştırmadan çıkarılmıştır.

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini ve Algılanan Anne Baba Tutumları ölçekleri kullanılarak veriler elde edilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireylere ait demografik bilgileri öğrenmek için Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formu kısmında katılımcılara ait medeni durum, yaş, cinsiyet, kardeş sayısı eğitim düzeyi, gibi bilgiler bulunmaktadır.

3.3.2. Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği

Yetişkin bireylerin zihinlerinde beliren anne-baba tutumlarını ölçümlemek amacı ile Kuzgun (1972) tarafından oluşturulan, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından revize edilen “Anne Baba Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır. Hepsi 40 maddeden oluşan Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ); demokratik, koruyucu ve otoriter anne baba tutumları olmak üzere üç alt boyuta sahiptir. Ölçeğin 15 maddesi demokratik tutumları, 15 maddesi koruyucu-istekçi tutumları ve 15 maddesi de otoriter tutumları ölçmektedir. Ölçek uygulanırken, maddelere verilecek cevapların 5’li likert tipi olarak puanlandırılması belirtilmiştir. Derecelendirme: Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5) şık seçeneklerinden birinin işaretlenmesine göre yapılmaktadır. Ölçek değerlendirilirken de buna göre puanlanmaktadır. Ölçek cevaplandırılırken katılımcılardan her bir soru maddesini okuyup, anne ve babaları için en uygun olduğunu düşündükleri ifade türünü işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcılara işaretleme yaparken her maddenin sadece bir yanıtı olması gerektiği açıklamalarda belirtilmiştir. Araştırmaya katılıp ölçeği cevaplayan katılımcılardan her bir ifadenin kendisi için ne derece doğru olduğunu verilen şıklarla değerlendirmesi beklenmekte ve ifadeyi, kendisine en yakın hissettiği ebeveynini düşünerek yanıtlaması istenmektedir.

Anne Baba Tutumları Ölçeği’nin geçerlik ve güvenilirliğini belirleyebilmek için, ilk olarak ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alpha formülü 64 ile hesaplanmıştır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

3.3.3. Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini (PZDD)

Denollet ve Nyklicek insanların psikolojik zihinlilik düzeylerini belirlemek için 2009 yılında Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini ölçeğini (PZDD) geliştirmiştir. Bu ölçekte 14 madde bulunmaktadır. ‘Hiç Uygun değil(0), Çok Az Uygun(1), Kısmen Uygun(2), Oldukça Uygun(3), ve ‘Çok Uygun (4)’ şıklarından oluşan 5’li likert tipi derecelendirme yöntemi kullanılmıştır. Bu ölçekte iki tane alt kırılım vardır. Bu alt kırılımlar; ‘ilgi’ ve ‘içgörü’ alt boyutlarıdır. Ölçek puanlarının yüksek olması psikolojik zihinliliğinde yüksek olduğunu belirtir. (Türkegün, 2017).

Ölçek bağımsız üç çevirmen tarafından türkçeleştirilmiş ve antat kalınan metnin tekrar ters çeviri ile İngilizceye çevrilmesi ile tutarlılığı kontrol edilmiştir.

Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde güvenilirlik geçerlilik çalışması için tedavi görmekte olan (psikoterapi merkezinde) 50 kadın ve 50 erkek olmak üzere toplam 100 hastadan oluşmakta olan örneklem grubu sonucuna varılmıştır. Candemir ve arkadaşları 2016 yılında ölçek için güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasını yapmıştır. Ölçeğe ait toplam Cronbach alfa değeri .72 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ait ilgi alt ölçek Cronbach alfa değeri .67 olarak hesaplanmıştır . İçgörü alt ölçeği hesaplarında bulunan Cronbach alfa değeri ise .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin dış geçerliliği için içe bakış ve içgörü ölçeğinden (İBİÖ) yararlanılmıştır. (Candemir, Saygılı, Nur Oğuz, Güleç, 2016).

3.4. Veri Toplama Süreci

Öncelikle araştırmaya yönelik verilerin toplanmasında kullanılması planlanan veri toplama araçlarını geliştiren veya Türkçe'ye uyarlayan araştırmacılarla e-posta yoluyla iletişime geçilmiş ve gerekli kullanım izinleri alınmıştır. Daha sonra araştırma kapsamında Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu'ndan araştırmanın yürütülmesi için onay alındı.

Gerekli izinler alındıktan sonra 315 gönüllü katılımcıya Google Formlar üzerinden online olarak veri toplama araçları uygulanmıştır. Örneklem, kartopu örneklem yöntemi ile seçilmiştir.

Katılımcı olacak kişilere her ankete başlamadan önce gönüllü olarak katılıp katılmayacaklarını soran bir seçenek vardır. Katılımcılara ait hiçbir kimlik bilgisi istenmediğine dair ve katılımcılardan alınacak olan bilgilerin gizli tutulacağına dair bilgilendirme yapılmıştır. Uygulamalar ortama olarak 10 dakika süresinde tamamlanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin örneklerine Ekler kısmında yer verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS 24 programı kullanılarak analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında demografik özelliklerine göre

dağılımlarının verilmesinde betimleyici analizlerden frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklere ait betimleyici analizlerin verilmesinde ise ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Elde edilen verilerin dağılımın normal dağılım olması sonucu hipotez testleri istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde test edilmiş olup ölçeklerden elde edilen puanların 2'li gruplara göre farklarının incelenmesi için bağımsız örneklem t-testi, 2'den fazla gruplar arasındaki farkların belirlenmesi için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Likert yapıları ölçeklerin güvenilirlik seviyelerinin belirlenmesi için cronbach's alpha analizi yapılmıştır. Bağımsız değişken ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen verilerin analizinde ortaya çıkan bulgular ve yorumlar anlatılmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Kişilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Demografik	Grup	n	Yüzde%
Cinsiyet	Kadın	232	73,7
	Erkek	83	26,3
Yaş	18-25 yaş	87	27,6
	26-33 yaş	149	47,3
	34 yaş ve üzeri	79	25,1
Medeni Durum	Evli	185	58,7
	Bekar	130	41,3
Eğitim Durumu	Lise	51	16,2
	Üniversite	227	72,1
	Yüksek lisans / Doktora	37	11,7
Kardeş Sayısı	2 kardeş	119	37,8
	3 kardeş	91	28,9
	4 kardeş ve üzeri	105	33,3
	Toplam	315	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin dağılımları demografik özellikleri göz önüne alınarak kontrol edildiğinde; %73,7'sinin kadın, %26,3'ünün erkek, %27,6'sının 18-25 yaş, %47,3'ünün 26-33 yaş, %25,1'inin 34 yaş ve üzeri, %58,7'sinin evli, %41,3'ünün bekâr, %16,2'sinin lise, %72,1'inin üniversite, %11,7'sinin yüksek lisans/doktora mezun olmuş olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca %37,8'inin 2 kardeş, %28,9'unun 3 kardeş, %33,3'ünün 4 ve üzeri kardeşe sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Kişilerin Değişkenlere Göre Dağılımları

Değişkenler	Grup	n	Yüzde%
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	108	34,3
	Ortaokul	53	16,8
	Lise	90	28,6
	Üniversite	64	20,3
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	174	55,2
	Ortaokul	59	18,7
	Lise	56	17,8
	Üniversite	26	8,3
Anne Tutum	Demokratik	225	71,4
	Demokratik değil	90	28,6
Baba Tutum	Demokratik	217	68,9
	Demokratik değil	98	31,1
Toplam		315	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin değişkenlere göre dağılımları kontrol edildiğinde; %34,3'ünün baba eğitim durumunun ilkokul, %16,8'inin ortaokul, %28,6'sının lise ve %20,3'ünün üniversite olduğu, %55,2'sinin anne eğitim durumunun ilkokul, %18,7'sinin ortaokul, %17,8'inin lise, %8,3'ünün üniversite olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin %71,4'ünün anne tutumu ve %68,9'unun baba tutumu demokratik olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin %28,6'nın anne tutumunun ve %31,1'nin baba tutumunun demokratik değil olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.1. Anne Baba Tutum Düzeylerine Ait Analiz Sonuçları

Bu kısımda araştırmanın, anne ve babalara ait tutum düzeylerine ait, betimsel istatistikler ve demografik özelliklere göre farklılıklar Bulunmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Anne Baba Tutum Düzeylerine Ait Normallik Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kolmogrov-Smirnov			Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	Statistic	Sd	p	$\bar{X}$	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Demokratik Tutum	0,094	315	0,000	3,43	3,40	-0,326	-0,808
Koruyucu Tutum	0,125	315	0,000	2,28	2,07	1,043	0,717
Otoriter Tutum	0,116	315	0,000	2,30	2,11	0,819	0,144
Anne Baba Tutum	0,057	315	0,016	2,71	2,68	0,764	1,712

Varılan sonuçlara göre verilerin dağılımlarının belirlenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden aritmetik ortalama, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır. Medyan ile aritmetik ortalama değerinin birbirine yakın ya da eşit olması ile çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içerisinde düşmesi nedeniyle elde edilen verilerin dağılımının normal dağılımdan geldiği sonucuna varılmıştır. (George ve Mallery 2010).

Tablo 4. Anne Baba Tutum Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular

Alt Boyutlar	$\bar{x}$	s.s.
Demokratik Tutum	3,43	1,02
Koruyucu Tutum	2,28	0,82
Otoriter Tutum	2,30	0,91
Anne Baba Tutum	2,71	0,47

Anne baba tutum düzeylerine ait betimsel bulgulara bakıldığında katılım yapan kişilerin; anne baba tutum düzeyleri ($\bar{x}=2,71$) orta seviye olduğu görülmüştür. Anne baba tutum ölçeğine ait alt boyut ortalamalarına bakıldığında; demokratik tutum Seviyelerinin ($\bar{x}=3,43$) yüksek, koruyucu tutum Seviyelerinin ($\bar{x}=2,28$) düşük ve otoriter tutum Seviyelerinin ($\bar{x}=2,30$) düşük olarak görülmüştür.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	p
Demokratik Tutum	Kadın	232	3,43	1,04	-0,240	313	0,811
	Erkek	83	3,46	1,00			
Koruyucu Tutum	Kadın	232	2,24	0,83	-1,475	313	0,141
	Erkek	83	2,39	0,80			
Otoriter Tutum	Kadın	232	2,30	0,90	-0,014	313	0,989
	Erkek	83	2,30	0,93			
Anne Baba Tutum	Kadın	232	2,69	0,43	-1,046	313	0,298
	Erkek	83	2,76	0,57			

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum seviyelerinin cinsiyetlerine göre farklılıklarının anlamlı olup olmadığını belirlemek amacı ile uygulanan t-testi sonucunda; teste katılanların anne ve baba tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre farkı olarak istatistiksel anlamlılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Medeni Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
Demokratik Tutum	Evli	185	3,33	1,07	-2,219	313	0,027*
	Bekâr	130	3,59	0,94			
Koruyucu Tutum	Evli	185	2,26	0,83	-0,381	313	0,704
	Bekâr	130	2,30	0,81			
Otoriter Tutum	Evli	185	2,34	0,93	0,897	313	0,371
	Bekâr	130	2,24	0,87			
Anne Baba Tutum	Evli	185	2,67	0,47	-1,652	313	0,100
	Bekâr	130	2,76	0,48			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin medeni hallerine bakıldığında farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacı ile uygulanan t-testi neticesinde; katılım sağlayanların demokratik tutum düzeyleri medeni durumuna istinaden farkı olarak istatistiksel anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (t=-2.219; p=0.027; p<0.05). Bekar olanların ($\bar{X}$ =3,59) demokratik tutum düzeyleri evli olanlara ($\bar{X}$ =3,33) istinaden fazladır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Anne Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Tutum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
Demokratik Tutum	Demokratik	225	3,78	0,86	11,086	313	0,000*
	Demokratik değil	90	2,58	0,90			
Koruyucu Tutum	Demokratik	225	2,10	0,69	-5,589	313	0,000*
	Demokratik değil	90	2,72	0,96			
Otoriter Tutum	Demokratik	225	2,01	0,75	-9,666	313	0,000*
	Demokratik değil	90	3,02	0,87			
Anne Baba Tutum	Demokratik	225	2,70	0,46	-0,735	313	0,463
	Demokratik değil	90	2,74	0,49			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin anne tutumlarına göre farklılıklarının anlamlı olup olmadığını belirlemek amacı ile uygulanan t-testi neticesinde; katılım sağlayanların demokratik tutum seviyeleri anne tutumlarına göre farklı istatistiksel bağlamda anlamlılık gösterdikleri sonucuna varılmıştır. ($t=11.086$; $p=0.000$; $p<0.05$). Anne tutumları demokratik olanların ($\bar{X}=3,78$) demokratik tutum düzeyleri demokratik olmayanlara ($\bar{X}=2,58$) göre fazladır. Araştırmaya katılan kişilerin koruyucu tutum düzeyleri anne tutumlarına göre farklı istatistiksel bağlamda anlamlılık bulgusunun olduğu sonucuna varılmıştır. ($t=-5.589$; $p=0.000$; $p<0.05$). Anne tutumları demokratik olmayanların ($\bar{X}=2,72$) koruyucu tutum düzeyleri demokratik olan bireylere göre ($\bar{X}=2,10$) daha fazladır. Araştırmaya katılan kişilerin otoriter tutum seviyeleri anne tutumlarına göre farkı istatistiksel bağlamda anlamlılık gösterdikleri sonucuna varılmıştır. ($t=-9.666$; $p=0.000$; $p<0.05$). Anne tutumları demokratik olmayanların ($\bar{X}=3,02$) otoriter tutum düzeyleri demokratik olan kişilere göre ($\bar{X}=2,01$) fazladır.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Baba Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Tutum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
Demokratik Tutum	Demokratik	217	3,74	0,93	8,820	313	0,000*
	Demokratik değil	98	2,76	0,90			
Koruyucu Tutum	Demokratik	217	2,17	0,76	-3,454	313	0,001*
	Demokratik değil	98	2,53	0,90			
Otoriter Tutum	Demokratik	217	2,10	0,84	-6,043	313	0,000*
	Demokratik değil	98	2,73	0,90			
Anne Baba Tutum	Demokratik	217	2,73	0,47	1,325	313	0,186
	Demokratik değil	98	2,66	0,47			

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin baba tutumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile uygulanan t-testi neticesine göre; katılım sağlayanların demokratik tutum düzeyleri baba tutumlarına göre farkı istatistiksel bağlamda anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($t=8.820$; $p=0.000$; $p<0.05$). Baba tutumları demokratik olanların ($\bar{X}=3,74$) demokratik tutum düzeyleri demokratik olmayanlara ($\bar{X}=2,76$) göre daha

yüksektir. Katılım sağlayanların koruyucu tutum seviyeleri baba tutumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($t=-3.454$; $p=0.001$; $p<0.05$). Baba tutumları demokratik olmayanların ($\bar{X}=2,53$) koruyucu tutum düzeyleri demokratik olanlara ($\bar{X}=2,17$) göre daha yüksektir. Katılım sağlayanların otoriter tutum düzeyleri baba tutumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($t=-6.043$; $p=0.000$; $p<0.05$). Baba tutumları demokratik olmayanların ($\bar{X}=2,73$) otoriter tutum düzeyleri demokratik olan kişilere göre ($\bar{X}=2,10$) fazladır.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Demokratik Tutum	18-25 yaş ⁽¹⁾	87	3,66	0,85	4,462	0,012*	(1-3)
	26-33 yaş ⁽²⁾	149	3,43	1,06			
	34 yaş ve üzeri ⁽³⁾	79	3,19	1,08			
Koruyucu Tutum	18-25 yaş	87	2,28	0,77	0,079	0,924	
	26-33 yaş	149	2,29	0,90			
	34 yaş ve üzeri	79	2,25	0,72			
Otoriter Tutum	18-25 yaş	87	2,19	0,79	2,253	0,107	
	26-33 yaş	149	2,27	0,95			
	34 yaş ve üzeri	79	2,48	0,92			
Anne Baba Tutum	18-25 yaş	87	2,77	0,48	1,353	0,260	
	26-33 yaş	149	2,71	0,48			
	34 yaş ve üzeri	79	2,65	0,45			

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin yaşlarına göre değişikliklerinin anlamlılık gösterdiğini yada göstermediğini belirlemek amacı ile uygulanan anova testi neticesinde; katılım sağlayanların demokratik tutum düzeyleri yaşlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık belirttiği sonucuna varılmıştır.. ($F=4.462$; $p=0.012$; $p<0.05$). 18-25 yaş olanların ($\bar{X}=3,66$) demokratik tutum düzeyleri 34 yaş ve üzeri olan kişilere ($\bar{X}=3,19$) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile sonucuna varılmıştır.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Demokratik Tutum	Lise ⁽¹⁾	51	2,98	1,08	6,391	0,002*	(1-2) (1-3)
	Üniversite ⁽²⁾	227	3,51	1,01			
	Yüksek lisans/ Doktora ⁽³⁾	37	3,61	0,87			
Koruyucu Tutum	Lise	51	2,45	0,84	1,472	0,231	
	Üniversite	227	2,23	0,82			
	Yüksek lisans / Doktora	37	2,32	0,80			
Otoriter Tutum	Lise	51	2,50	0,97	1,580	0,208	
	Üniversite	227	2,26	0,91			
	Yüksek lisans / Doktora	37	2,27	0,76			
Anne Baba Tutum	Lise	51	2,66	0,47	0,819	0,442	
	Üniversite	227	2,71	0,48			
	Yüksek lisans / Doktora	37	2,79	0,39			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin eğitim durumu verisine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile uygulanan anova testi neticesinde; katılım sağlayanların demokratik tutum düzeyleri eğitim durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F=6.391; p=0.002; p<0.05). Lise mezun olmuş olanların ($\bar{X}$ =2,98) demokratik tutum düzeyleri üniversite mezun ($\bar{X}$ =3,51) ve yüksek lisan/ doktora mezun durumundakilere göre ($\bar{X}$ =3,61) düşüktür. Katılan grupların içindeki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testiyle sonucuna varılmıştır.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Demokratik Tutum	İlkokul ⁽¹⁾	108	3,17	1,04	3,882	0,010*	(1-3)
	Ortaokul ⁽²⁾	53	3,54	1,02			
	Lise ⁽³⁾	90	3,59	0,99			
	Üniversite ⁽⁴⁾	64	3,59	0,97			
Koruyucu Tutum	İlkokul	108	2,27	0,82	0,746	0,525	
	Ortaokul	53	2,15	0,77			
	Lise	90	2,29	0,78			
	Üniversite	64	2,37	0,92			
Otoriter Tutum	İlkokul	108	2,32	0,90	0,907	0,438	
	Ortaokul	53	2,20	0,89			
	Lise	90	2,23	0,90			
	Üniversite	64	2,44	0,94			
Anne Baba Tutum	İlkokul ⁽¹⁾	108	2,61	0,46	3,572	0,014*	(1-3)
	Ortaokul ⁽²⁾	53	2,67	0,44			
	Lise ⁽³⁾	90	2,76	0,40			
	Üniversite ⁽⁴⁾	64	2,83	0,58			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin baba eğitiminin durumuna göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile uygulanan anova testi neticesinde; katılım sağlayanların anne baba tutum düzeyleri babanın eğitimindeki durumuna göre farkı istatistiksel anlamda anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F= 3.572; p= 0.014; p< 0.05). Babası lise mezun olmuş olanların ($\bar{X}$ =2,76) anne baba tutum düzeyleri babası ilkokul mezun olanlara ($\bar{X}$ =2,61) göre daha yüksektir. Araştırmaya katılan kişilerin demokratik tutum seviyeleri babanın eğitimi durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F= 3.882; p= 0.010; p< 0.05). Babası lise mezun olmuş olanların ($\bar{X}$ =3,59) demokratik tutum düzeyleri babası ilkokul mezun olmuş olanlara ($\bar{X}$ =3,17) göre daha yüksektir. Katılan grupların içindeki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile sonucuna varılmıştır.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Demokratik Tutum	İlkokul ⁽¹⁾	174	3,27	1,04	3,473	0,016*	(1-2)
	Ortaokul ⁽²⁾	59	3,65	1,03			
	Lise ⁽³⁾	56	3,65	0,98			
	Üniversite ⁽⁴⁾	26	3,60	0,88			
Koruyucu Tutum	İlkokul	174	2,26	0,79	1,034	0,378	
	Ortaokul	59	2,44	0,93			
	Lise	56	2,23	0,74			
	Üniversite	26	2,15	0,95			
Otoriter Tutum	İlkokul	174	2,32	0,90	0,775	0,509	
	Ortaokul	59	2,39	0,95			
	Lise	56	2,15	0,85			
	Üniversite	26	2,24	0,95			
Anne Baba Tutum	İlkokul ⁽¹⁾	174	2,65	0,44	3,529	0,015*	(1-2)
	Ortaokul ⁽²⁾	59	2,87	0,54			
	Lise ⁽³⁾	56	2,74	0,45			
	Üniversite ⁽⁴⁾	26	2,70	0,51			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin annenin eğitiminin durumuna göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile uygulanan anova testi neticesinde; katılım sağlayanların anne baba tutum düzeyleri anne eğitim durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F=3.529; p=0.015; p<0.05). Annesi ortaokul mezun olmuş olanların ($\bar{X}$ =2,87) anne baba tutum düzeyleri annesi ilkokul mezun olmuş olanlara ($\bar{X}$ =2,65) göre daha yüksektir. Katılım sağlayanların demokratik tutum düzeyleri anne eğitim durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F=3.473; p=0.016; p<0.05). Annesi ortaokul mezun olmuş olanların ($\bar{X}$ =3,65) demokratik tutum düzeyleri annesi ilkokul mezun olmuş olanlara ($\bar{X}$ =3,27) göre daha yüksektir. Katılan grupların içindeki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile sonucuna varılmıştır.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne Baba Tutum Seviyelerinin Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Demokratik Tutum	2 kardeş ⁽¹⁾	119	3,67	0,98	5,798	0,003*	(1-2)
	3 kardeş ⁽²⁾	91	3,38	1,01			
	4 kardeş ve üzeri ⁽³⁾	105	3,21	1,04			
Koruyucu Tutum	2 kardeş	119	2,33	0,85	0,382	0,682	
	3 kardeş	91	2,26	0,84			
	4 kardeş ve üzeri	105	2,24	0,78			
Otoriter Tutum	2 kardeş	119	2,22	0,87	0,683	0,506	
	3 kardeş	91	2,36	0,93			
	4 kardeş ve üzeri	105	2,33	0,93			
Anne Baba Tutum	2 kardeş ⁽¹⁾	119	2,80	0,52	3,974	0,020*	(1-2)
	3 kardeş ⁽²⁾	91	2,70	0,42			
	4 kardeş ve üzeri ⁽³⁾	105	2,62	0,45			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum Seviyelerinin kardeş sayılarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile uygulanan anova testi neticesinde; katılım sağlayanların anne baba tutum düzeyleri kardeş sayılarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F=3.974; p=0.020; p<0.05). 2 kardeş olanların ($\bar{X}$ =2,80) anne baba tutum düzeyleri 3 kardeş olanlara göre ($\bar{X}$ =2,70) fazladır. Katılım sağlayanların demokratik tutum düzeyleri kardeş sayılarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F=5.798; p=0.003; p<0.05). 2 kardeş olanların ($\bar{X}$ =3,67) demokratik tutum düzeyleri 3 kardeş olanlara istinaden ($\bar{X}$ =3,38) fazladır. Grupların içindeki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile sonucuna varılmıştır.

4.2. Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Ait Analiz Sonuçları

Bu kısımda araştırmanın psikolojik zihinlilik seviyelerine ait, betimsel istatistikleri, demografik özelliklere göre farklılıkların belirlenip tablolandırılması şeklinde bulgular bulunmaktadır.

Tablo 14. Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Ait Normallik Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kolmogrov-Smirnov			Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	Statistic	Şd	p	$\bar{X}$	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Ç görü	0,082	315	0,000	26,42	27,00	-0,695	0,180
İlgi	0,077	315	0,000	26,20	27,00	-0,452	-0,227
Psikolojik Zihinlilik	0,063	315	0,004	52,62	53,00	-0,032	-0,648

Merkezi eğilim ölçümlerinden meydana, baskınlık katsayıları çarpıklık ve aritmetik ortalama kullanılarak elde edilen verilerden oluşan dağılımların belirlenmesi sağlanmıştır. Aritmetik ortalama ve medyan değeri birbirine yakın ya da eşit olması ile çarpıklık ve baskınlık değerlerinin ± 2 sınırları içerisinde düşmesi sebebiyle elde edilmiş verilerin dağılımının normal dağılımdan geldiği sonucuna varılmıştır. (George ve Mallery 2010).

Tablo 15. Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular

Alt Boyutlar	$\bar{x}$	s.s.
İç görü	26,42	5,89
İlgi	26,20	5,63
Psikolojik Zihinlilik	52,62	8,83

Psikolojik zihinlilik düzeylerine ait betimsel bulgular kontrol edildiğinde katılımcılar; psikolojik zihinlilik düzeyleri toplam puanı ($\bar{x}=52,62$) olduğu sonucuna varılmıştır. Psikolojik zihinlilik ölçeğine ait alt boyut ortalamaları kontrol edildiğinde; iç görü Seviyelerinin toplam puanı ($\bar{x}=26,42$) ve ilgi Seviyelerinin toplam puanı ($\bar{x}=26,20$) olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 16. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	p
İç Görü	Kadın	232	26,97	5,70	2,844	313	0,005*
	Erkek	83	24,86	6,17			
İlgi	Kadın	232	26,48	5,60	1,454	313	0,147
	Erkek	83	25,43	5,68			
Psikolojik Zihinlilik	Kadın	232	53,45	8,83	2,832	313	0,005*
	Erkek	83	50,29	8,45			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik seviyelerinin cinsiyetlere göre farklılıklarının anlamlı olup olmadığını belirlemek amacı ile yaptırılan t-testi neticesinde; araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri cinsiyetlerine göre farkı istatistiksel anlamda anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (t=2.832;

p=0.005; p<0.05). Kadınların ($\bar{X}$ =53,45) psikolojik zihinlilik düzeyleri erkeklere ($\bar{X}$ =50,29) göre daha yüksektir. Araştırmaya katılan kişilerin iç görü düzeyleri cinsiyetlerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (t=2.844; p=0.005; p<0.05). Kadınların ($\bar{X}$ =26,97) iç görü düzeyleri erkeklere ($\bar{X}$ =24,86) göre daha yüksektir.

Tablo 17. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Medeni Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
İç Görü	Evli	185	26,26	5,92	-0,542	313	0,588
	Bekâr	130	26,63	5,87			
İlgi	Evli	185	25,64	5,78	-2,118	313	0,035*
	Bekâr	130	27,00	5,33			
Psikolojik Zihinlilik	Evli	185	51,91	9,04	-1,710	313	0,088
	Bekâr	130	53,63	8,45			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin medeni durumuna göre farklılıklarının anlamlı olup olmadığı belirlemek amacı ile yapılan t-testi neticesinde; araştırmaya katılan kişilerin ilgi düzeyleri medeni durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (t=-2.118; p=0.035; p<0.05). Bekar olanların ($\bar{X}$ =27,00) ilgi düzeyleri evli olanlara ($\bar{X}$ =25,64) göre daha yüksektir.

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Anne Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Tutum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
İç Görü	Demokratik	225	26,91	5,73	2,355	313	0,019*
	Demokratik değil	90	25,19	6,14			
İlgi	Demokratik	225	26,49	5,52	1,427	313	0,155
	Demokratik değil	90	25,49	5,87			
Psikolojik Zihinlilik	Demokratik	225	53,40	8,39	2,488	313	0,013*
	Demokratik değil	90	50,68	9,61			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin anne tutumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile yapılan t-testi neticesinde; araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik

düzeyleri anne tutumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($t=2.488$; $p=0.013$; $p<0.05$). Anne tutumu demokratik olanların ($\bar{X}=53,40$) psikolojik zihinlilik düzeyleri anne tutumu demokratik olmayanlara ($\bar{X}=50,68$) göre daha yüksektir. Araştırmaya katılan kişilerin iç görü düzeyleri anne tutumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($t=2.355$; $p=0.019$; $p<0.05$). Anne tutumu demokratik olanların ($\bar{X}=26,91$) iç görü düzeyleri anne tutumu demokratik olmayanlara ($\bar{X}=25,19$) göre daha yüksektir.

Tablo 19. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Baba Tutumlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Tutum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
İç Görü	Demokratik	217	27,00	5,85	2,644	313	0,009*
	Demokratik değil	98	25,12	5,79			
İlgi	Demokratik	217	26,40	5,86	0,906	313	0,366
	Demokratik değil	98	25,78	5,10			
Psikolojik Zihinlilik	Demokratik	217	53,40	8,76	2,341	313	0,020*
	Demokratik değil	98	50,90	8,78			

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin baba tutumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile yapılan t-testi neticesinde; araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri baba tutumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($t=2.341$; $p=0.020$; $p<0.05$). Baba tutumu demokratik olanların ($\bar{X}=53,40$) psikolojik zihinlilik düzeyleri baba tutumu demokratik olmayanlara ($\bar{X}=50,90$) göre daha yüksektir. Araştırmaya katılan kişilerin iç görü düzeyleri baba tutumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($t=2.644$; $p=0.009$; $p<0.05$). Baba tutumu demokratik olanların ($\bar{X}=27,00$) iç görü düzeyleri baba tutumu demokratik olmayanlara ($\bar{X}=25,12$) göre daha yüksektir.

Tablo 20. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s	F	p
İç Görü	18-25 yaş	87	25,28	6,31	2,410	0,091
	26-33 yaş	149	27,00	5,07		
	34 yaş ve üzeri	79	26,57	6,70		
İlgi	18-25 yaş	87	26,60	5,69	0,566	0,569
	26-33 yaş	149	25,85	5,68		
	34 yaş ve üzeri	79	26,43	5,49		
Psikolojik Zihinlilik	18-25 yaş	87	51,87	8,99	0,434	0,648
	26-33 yaş	149	52,85	8,31		
	34 yaş ve üzeri	79	53,00	9,64		

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin yaşlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile yapılan anova testi neticesinde; araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri yaşlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği sonucuna varılmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 21. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
İç Görü	Lise	51	25,41	5,78	0,892	0,411	
	Üniversite	227	26,59	5,89			
	Yüksek lisans/ Doktora	37	26,73	6,07			
İlgi	Lise ⁽¹⁾	51	24,41	5,95	3,516	0,031*	(2-3)
	Üniversite ⁽²⁾	227	26,43	5,53			
	Yüksek lisans/ Doktora ⁽³⁾	37	27,30	5,37			
Psikolojik Zihinlilik	Lise ⁽¹⁾	51	49,82	9,15	3,306	0,038*	(2-3)
	Üniversite ⁽²⁾	227	53,02	8,62			
	Yüksek lisans/ Doktora ⁽³⁾	37	54,03	9,12			

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin eğitim durumuna göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile yapılan anova testi neticesinde; araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri eğitim durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. ($F=3.306$; $p=0.038$; $p<0.05$). Yüksek lisans/ doktora mezun olmuş olanların ($\bar{X}=54,03$) psikolojik zihinlilik düzeyleri üniversite mezun olmuş olanlara ($\bar{X}=53,02$) göre daha yüksektir. Araştırmaya katılan kişilerin ilgi düzeyleri eğitim durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna

varılmıştır. ($F=3.516$; $p=0.031$; $p<0.05$). Yüksek lisans/ doktora mezun olmuş olanların ($\bar{X}=27,30$) ilgi düzeyleri üniversite mezun olmuş olanlara ($\bar{X}=26,43$) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile sonucuna varılmıştır.

Tablo 22. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p
İç Görü	İlkokul	108	26,33	5,94	0,353	0,787
	Ortaokul	53	26,08	6,62		
	Lise	90	26,93	5,29		
	Üniversite	64	26,11	6,06		
İlgi	İlkokul	108	25,78	5,79	0,313	0,816
	Ortaokul	53	26,42	5,78		
	Lise	90	26,40	5,57		
	Üniversite	64	26,47	5,41		
Psikolojik Zihinlilik	İlkokul	108	52,11	8,80	0,318	0,813
	Ortaokul	53	52,49	10,08		
	Lise	90	53,33	8,08		
	Üniversite	64	52,58	8,95		

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin baba eğitim durumuna göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile yapılan anova testi neticesinde; araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri baba eğitim durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği sonucuna varılmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 23. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
İç Görü	İlkokul ⁽¹⁾	174	26,29	5,84	2,877	0,036*	(2-4)
	Ortaokul ⁽²⁾	59	25,44	6,18			
	Lise ⁽³⁾	56	26,45	5,75			
	Üniversite ⁽⁴⁾	26	29,42	5,16			
İlgi	İlkokul	174	25,74	5,96	1,269	0,285	
	Ortaokul	59	26,37	5,54			
	Lise	56	26,71	4,95			
	Üniversite	26	27,81	4,70			
Psikolojik Zihinlilik	İlkokul ⁽¹⁾	174	52,03	8,74	2,910	0,035*	(1-4)
	Ortaokul ⁽²⁾	59	51,81	9,02			
	Lise ⁽³⁾	56	53,16	8,73			
	Üniversite ⁽⁴⁾	26	57,23	8,25			

*p<0.05

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin anne eğitim durumuna göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile yapılan anova testi neticesinde; Araştırmaya Katılan Kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri anne eğitim durumuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F=2.910; p=0.035; p<0.05). Annesi üniversite mezun olmuş olanların ($\bar{X}$ =57,23) psikolojik zihinlilik düzeyleri annesi ilkokul mezun olmuş olanlara ($\bar{X}$ =52,03) göre daha fazladır. Araştırmaya Katılan Kişilerin iş görü seviyeleri yaşlarına göre farkı istatistiksel anlamda anlamlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (F=2.877; p=0.036; p<0.05). Annesi üniversite mezun olmuş olanların ($\bar{X}$ =29,42) iç görü düzeyleri annesi ilkokul mezun olmuş olanlara ($\bar{X}$ =26,29) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile sonucuna varılmıştır.

Tablo 24. Araştırmaya Katılan Kişilerin Psikolojik Zihinlilik Seviyelerinin Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşmasının Bulunmasına Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	s.s	F	p
İç Görü	2 kardeş	119	27,06	5,94	1,146	0,319
	3 kardeş	91	25,98	5,87		
	4 kardeş ve üzeri	105	26,07	5,84		
İlgi	2 kardeş	119	26,58	5,47	0,588	0,556
	3 kardeş	91	26,22	5,60		
	4 kardeş ve üzeri	105	25,76	5,85		
Psikolojik Zihinlilik	2 kardeş	119	53,64	8,58	1,320	0,269
	3 kardeş	91	52,20	9,55		
	4 kardeş ve üzeri	105	51,83	8,42		

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin kardeş sayılarına göre farklılıklarının anlamlı olup olmadığını belirlemek amacı ile uygulanan anova testi neticesinde; Araştırmaya Katılan Kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri kardeş sayılarıyla farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği sonucuna varılmıştır. ($p>0.05$).

4.3. Korelasyon, Regresyon ve Güvenirlilik

Araştırmanın bu bölümünde her iki çalışmadaki değişkenler arasındaki ilişki, etki ve güvenilirlik analizleri sonucu ait ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

4.3.1. Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 25. Anne Baba Tutum Ve Psikolojik Zihinlilik Ölçeği Alt Boyutlarının Birbirleri Arasındaki İlişki

Ölçek ve Alt Boyutlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Demokratik Tutum ⁽¹⁾	1	-,0341*	-,0568*	0,309*	0,162*	0,342*	0,326*
Koruyucu Tutum ⁽²⁾		1	0,772*	0,756*	-,0361*	-,0048	-,0271*
Otoriter Tutum ⁽³⁾			1	0,525*	-,0339*	-,0063	-,0266*
Anne Baba Tutum ⁽⁴⁾				1	-,0272*	0,212*	-,0046
İç görüş ⁽⁵⁾					1	0,175*	0,778*
İlgi ⁽⁶⁾						1	0,754*
Psikolojik Zihinlilik ⁽⁷⁾							1

* $p<0.05$

Değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile pearson korelasyon analizi yapılmıştır ve yapılan korelasyon analizi sonuçlarına bakılrsa; anne baba tutum ölçeği geneli ile psikolojik zihinlilik ölçeği geneli arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, psikolojik zihinlilik ölçeği geneli ile demokratik tutum alt boyutu arasında ($r = 0,326$) pozitif yönlü düşük seviyede bir ilişki vardır.

4.3.2. Regresyon Analizi Sonuçları

Araştırmanın birinci modelinde amaçlanan hipotezlerin test edilmesinde regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi yapılmadan önce regresyon analizlerinin varsayımları olan verilerin dağılımının normal olması, değişkenler arasında ilişkinin olması ve değişkenler arasında otokorelasyon ve çoklu bağıntı problemlerinin olmaması durumları incelenmiştir. Araştırma kapsamında modele dâhil edilen verilerin dağılımının normal dağılım olduğu 3. ve 18. tablolarda verilmiştir. Modele dâhil edilen değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlılık sonucu ise tablo 33'de verilmiştir. Tablo 33'deki sonuçlara göre anne baba tutumu ile psikolojik zihinlilik genel ölçümleri arasında bir ilişki olmadığı belirlendiğinden regresyon modeline dahil edilmemiştir. Modeldeki her yol katsayısına ait regresyon modeli için otokorelasyon olup olmadığının incelenmesinde Durbin Watson değerine bakılmış ve bu değerinin 1-3 arasında olması nedeniyle kurulan her regresyon katsayısı için oto korelasyon olmadığına karar verilmiştir (Field, 2005).

Aynı zamanda araştırma demokratik tutum, koruyucu tutum ve otoriter tutum değişkenlerinin psikoloji zihinlilik üzerindeki etkilerinin incelenmesinde bağımsız değişkenlerin birden fazla olması nedeniyle çoklu doğrusal regresyon modeli yapılmış olup ilgili modelde çoklu bağıntı olup olmadığına karar verirken VIF değeri incelenmiş ve VIF değerinin 10'nun altında olmaması nedeniyle çoklu bağıntı probleminin olmadığı sonucuna varılmıştır (Field, 2005). Tüm bu bilgiler ışığında araştırmanın birinci modeli için kurulan regresyon analizine ait varsayımların karşılandığını sonucuna varılmıştır.

Tablo 26. Algılanan Anne Baba Tutum Alt Boyutlarının Psikolojik Zihinlilik Düzeylerine Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	β	Standart Hata	t	p	VIF	F	F anlamlılık
Sabit	47,919	2,991	16,022	0,000*			
Demokratik Tutum	0,291	0,561	4,474	0,000*	1,527	16,475	0,000*
Koruyucu Tutum	-0,233	0,904	-2,760	0,000*	2,560		
Otoriter Tutum	0,079	0,938	0,818	0,414	3,336		

*p<0.05

Düzeltilmiş R²=0,129;

Durbin Watson=2,078

Bağımsız: Demokratik Tutum, Koruyucu Tutum, Otoriter Tutum

Bağımlı: Psikolojik Zihinlilik

Demokratik tutum (t=4.474 p=0.000 p<0.05) ve koruyucu tutum (t=-2.760 p=0.000 p<0.05) değişkenlerinin psikolojik zihinlilik düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu %95 güven düzeyinde sonucuna varılmıştır.

Demokratik tutum ve koruyucu tutum değişkenlerinin psikolojik zihinlilik düzeyinin %12,9'unu açıkladığı sonucuna varılmıştır (R²=0,129).

Regresyon analizi sonucuna regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

Psikolojik Zihinlilik =47,919 + 0,291*Demokratik Tutum - 0,233 *Otoriter Tutum

Demokratik tutum düzeyinde bir birimlik artışın psikolojik zihinlilik düzeyinde 0,291'lik bir artışa, koruyucu tutum düzeyinde bir birimlik artışın ise 0,233'lük bir azalışa neden olacağı sonucuna varılmıştır.

4.3.3. Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Tablo 27. Anne Baba Tutum ve Psikolojik Zihinlilik Ölçeği Güvenirlilik Analizi

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Demokratik Tutum	0,955	15
Koruyucu Tutum	0,902	15
Otoriter Tutum	0,878	10
Anne Baba Tutum	0,832	40
İç Görü	0,826	7
İlgi	0,827	7
Psikolojik Zihinlilik	0,810	14

Araştırmaya katılan kişilerin; 40 maddeden oluşan anne baba tutum ölçeğine ait güvenilirlik katsayılarına bakıldığında, ölçekteki Cronbach's Alpha değerinin 0,832 olarak hesaplandığı belirlenmektedir. Hesaplanan bu değer ile ölçeğin güvenilirliğinin çok fazla seviyede olduğunu görülmektedir. 15 madde içeren demokratik tutum alt boyutundaki güvenilirlik katsayılarına bakıldığında, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,955 olarak bulunduğu belirlenmektedir. Hesaplanan bu değer alt boyutun güvenilirliğinin oldukça yüksek seviyede olduğunu belirtir. 15 maddeden oluşan koruyucu tutum alt boyutuna ait hesaplanan güvenilirlik katsayılarını kontrol edildiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,902 olarak hesaplandığı görülmektedir. Hesaplanan bu değer ile alt boyutun güvenilirliğinin çok yüksek seviyede olduğunu gösterir. 10 maddeden oluşan otoriter tutum alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları kontrol edildiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,878 olarak hesaplandığını belirlenmektedir. Bu değer alt boyutun güvenilirliğinin oldukça yüksek seviyede olduğunu belli eder.

Araştırmaya katılan kişilerin; 14 maddeden oluşan psikolojik zihinlilik ölçeğine ait güvenilirlik katsayıları kontrol edildiğinde, ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerinin 0,810 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin çok yüksek seviyede olduğunu gösterir. 7 maddeden oluşan iç görü alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları kontrol edildiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,826 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer alt boyutun güvenilirliğinin çok yüksek seviyede olduğunu gösterir. 7 maddeden oluşan ilgi alt

boyutuna ait güvenilirlik katsayıları kontrol edildiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,827 olarak hesaplandığı görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırma, anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik arasındaki ilişkiyi konu edinmektedir. Benzer konulu araştırmalar ele alındığında; bu iki değişkenini bir arada ele alındığı bir araştırmanın halihazırda literatürde yer almadığı sonucu edinilmiştir. Bu doğrultuda benzer nitelikli çalışmalar, anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik arasındaki ilişkiyi ortaya koyma bakımından yetersizdir. Dolayısıyla, araştırma sürecinde varılan sonuçlar, literatürde yer alan bu eksiklikleri tamamlarken ileride benzer konularda araştırma yürütmek isteyen araştırmacılara da yol gösterici niteliktedir.

5.1. Anne Baba Tutumlarına Ait Sonuçların Tartışılması

Bu araştırmaya katılan bireyler genel olarak; kadın, 26-33 yaş arası, evli, üniversite mezun olmuş, 2 kardeş, anne ve babası ilkokul mezun olmuş, annesi ve babası demokratik tutuma sahip bireylerden oluşmaktadır.

Araştırmanın anne baba tutumları üzerine elde edilen ilk sonuç, hem toplam puanın hem de alt boyutların cinsiyete ilişkin anlamlı farklar göstermemesidir. Bu sonuçtan hareketle, cinsiyet değişkeninin demokratik, koruyucu ve otoriter gibi anne baba tutumları üzerinde etkili olmadığını söylemek mümkündür. Anne baba tutumları üzerine yürütülen çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, pek çok araştırmanın bu sonucu desteklediği sonucuna varılmıştır. Örneğin; İnci ve Deniz (2015)'in çalışmasında cinsiyet değişkeninin ebeveyn tutumlarında anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığının tespit edilmesi, bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Dolayısıyla, İnci ve Deniz (2015)'in araştırması ile bu çalışma birbirlerini desteklemektedir. Ayrıca, literatürde yer alan bazı araştırmalarda ise anne baba tutumlarının tamamı olmasa bile bir bazılarının cinsiyete göre fark göstermediğini ortaya koymuştur. Nitekim, Aydoğdu ve Dilekmen (2016) ve İkiz ve Öztürk-Samur (2016)'un yürüttüğü çalışmalar buna örnek verilebilir. Bu bağlamda, araştırmanın cinsiyet ve anne baba tutumları üzerine elde ettiği sonuçlar, literatür ile uyum göstermektedir.

Araştırma sonunda, medeni duruma göre araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum düzeylerinde; toplam puan ile koruyucu ve otoriter tutum boyutlarının anlamla bir farka varılamamıştır. Fakat demokratik tutum boyutunda bekar araştırmaya katılan kişilerin puanı, evli araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Bu kapsamda, medeni durum değişkeninin anne baba tutumlarından yalnızca demokratik tutum boyutu üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Literatürdeki araştırmalar kontrol edildiğinde, pek çok araştırmacının bu sonuçları doğrudan veya dolaylı olarak desteklediği sonucuna varılmıştır. Örneğin; Yılmaz (2009)'ın araştırmasında sınıf öğretmenlerinin anne baba tutumları medeni durum değişkeni özelinde incelenmiş ve bu çalışmada olduğu gibi toplam puan ile otoriter ve koruyucu tutum boyutlarında anlamlı farklara ulaşılamamıştır. Dolayısıyla, Yılmaz (2009)'ın araştırması ile bu çalışmanın benzer olduğu söylenebilir. Ayrıca, Şahin (2015)'in ergen bireyler üzerine yürüttüğü araştırmada da hem bu çalışmayı hem de Yılmaz (2009)'ın araştırmasını destekleyen sonuçlara ulaşılması, araştırmacının medeni durum kapsamında elde ettiği sonuçların literatür ile benzerliğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonunda elde edilen bir başka sonuç, anne baba tutumunun anne ve baba tutumuna göre ayrı ayrı kıyaslanmasında, toplam puanın anlamlı seviyede farklılık göstermemesidir. Fakat demokratik tutum boyutunda annesi ve babası demokratik olan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi ve babası demokratik olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanından; koruyucu ve otoriter tutumda ise annesi ve babası demokratik olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi ve babası demokratik olan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda, anne ve babanın demokratik tutumunun demokratik tutum düzeyinde puanları yükseltirken otoriter ve koruyucu tutumda ise puanları düşürdüğü söylenebilir. Anne ve baba tutumları üzerine yürütülen araştırmalar kontrol edildiğinde, daha eski çalışmalarda anne baba tutumunun anne ve baba tutumları bağlamında ayrı ayrı değerlendirilmediği tespit edilmiştir. Bu kapsamda, araştırmada edinilen sonuçların literatüre yeni bir bakış açısı kazandırdığını söylemek mümkündür.

Yaş grubuna göre araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum düzeylerindeki farklılaşmalar değerlendirildiğinde, toplam puan ile koruyucu ve

otoriter tutum boyutlarının anlamlı bir fark göstermediği sonucuna varılmıştır. Fakat demokratik tutum boyutunda 18-25 yaş grubunda olanların puanları 34 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre anlamlı seviyede yüksektir. Bu sonuçtan hareketle, yaş grubu değişkeninin anne baba tutum düzeyinden demokratik tutumda anlamlı farklılaşmalara sebebiyet verdiği; otoriter ve koruyucu tutumu ise etkilemediği söylenebilir. Anne baba tutumları üzerine yürütülen araştırmalar kontrol edildiğinde, bu sonucun bazı araştırmalarca desteklendiği sonucuna varılmıştır (Yıldız ve Erci, 2011; İnci ve Deniz, 2015).

Araştırma sonunda, eğitim durumu kapsamında katılımcı grubunun anne baba tutum düzeylerinde; toplam puan ile koruyucu ve otoriter tutum boyutlarının anlamlı bir fark göstermediği sonucu edinilmiştir. Fakat demokratik tutum boyutunda üniversite ile yüksek lisans/doktora mezun olmuş olanların puanları lise mezun olmuş olan katılımcılara göre anlamlı seviyede yüksek olarak sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya katılan kişilerin eğitim durumları yükseldikçe demokratik tutum Seviyelerinin de kısmen yükseldiği söylenebilir. Bu sonucun sebebi, eğitim durumu yüksek kişilerin, eğitim hayatlarının demokratik tutuma sahip ebeveynler tarafından desteklenmesi olabilir. Benzer konularda yürütülen araştırmalar kontrol edildiğinde, yürütülen çalışmaların benzer eğitim durumuna sahip bir örneklem üzerinden inceleme yaptıkları sonucuna varılmıştır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011; Dokuyan, 2016). . Bu kapsamda, anne baba tutumu demografik değişkenlere dayalı karşılaştırılırken eğitim durumu ihmal edilmiş olup anne ve baba eğitim durumu değişkeni referans alınmıştır. Bu bağlamda, eğitim durumu özelinde ulaşılan sonuçların literatüre yeni bir bakış açısı getirmesi bakımından önemlidir.

Anne baba tutumunun baba eğitim durumuna göre kıyaslanmasında, toplam puan demokratik tutumda anlamlı seviyede farklılaşmalar bulunmuştur. Bu doğrultuda babası lise mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumuna ait toplam puan ile demokratik tutum puanları babası ilkokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanlarından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Fakat koruyucu tutum ile otoriter tutum boyutlarında baba eğitim durumuna bağlamında anlamlı farklar tespit edilememiştir. Eni (2017)'nin lise öğrencilerinin katılımıyla yürüttüğü araştırmada bu araştırmada olduğu gibi baba eğitim durumunun demokratik, koruyucu ve otoriter anne baba tutumları üzerinde etkisinin bulunmadığı

sonucuna varılmıştır. Şahin (2005)'in üniversite öğrencileri örneklemeyle yürüttüğü çalışma ile Karaman (2020) tarafından ortaokul-lise öğrencileri üzerine yürütülen araştırmalarda da bu sonuç ile uyumlu bulgulara ulaşılmıştır. Eni (2017), Şahin (2005) ve Karaman (2020)'in araştırmalarından hareketle, anne baba tutumunda baba eğitim durumu özelinde ulaşılan sonuçlar, daha önce yapılan çalışmalar ile paralel niteliktedir.

Araştırma sonunda, anne baba tutumunun anne eğitim durumuna göre kıyaslanmasında, toplam puan demokratik tutumda anlamlı seviyede farklılaşmalar olduğu sonucu edinilmiştir. Buna göre annesi ortaokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumuna ait toplam puan ile demokratik tutum puanları annesi ilkokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanlarından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Fakat koruyucu tutum ile otoriter tutum boyutlarında anne eğitim durumuna bağlamında anlamlı sonuçlar bulunamamıştır. Buradan hareketle, anne eğitiminin yükselmesinin demokratik tutumu da kısmen yükselttiği söylenebilir. Bunun sebebi, annelerin eğitim düzeyi artıkça çocukları ile iletişim kurma, vakit geçirme ve onların ihtiyaçları karşılama gibi davranışların da artmış olması olabilir. Bu sayede de anne eğitim durumu yükseldikçe ebeveyn tutumlarının da artması normal karşılanabilir. Alanyazında bu sonucu destekleyen araştırmaların var olması bu fikri daha güçlü hale getirmektedir. Örneğin; Akçalı (2019)'nın araştırmasında, ergen bireylerin ebeveyn tutumları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, annesi lisans ve lisansüstü mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin ebeveyn tutumları daha yüksek sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda, Akçalı (2019)'nın araştırmasıyla bu çalışma arasında dolaylı da olsa bağ kurulabilir.

Kardeş sayısı değişkeninin anne baba tutumunda meydana getirdiği farklar kontrol edildiğinde, toplam puan demokratik tutumda anlamlı seviyede farklılaşmalar sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, 2 kardeşi olan Araştırmaya Katılan Kişilerin anne baba tutumuna ait toplam puan ile demokratik tutum puanları 3 kardeşi olan araştırmaya katılan kişilerin puanlarından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Fakat koruyucu tutum ile otoriter tutum boyutlarında kardeş sayısına göre anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır. Literatürdeki çalışmaların bu sonucu doğrudan ya da dolaylı olarak desteklemesi, ulaşılan sonuçların eski araştırmalar ile tutarlı olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir (Belli, 2018; Aydoğdu ve Dilekmen,

2016; Karaman, 2020). Dolayısıyla, araştırmanın anne baba tutumları ve kardeş sayısı arasındaki ilişkiye ilişkin elde ettiği sonuçlar, pek çok araştırma ile paraleldir.

5.2. Psikolojik Zihinlilik Düzeyine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırma kapsamında, araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyleri çeşitli demografik değişkenler bağlamında değerlendirilmiştir. Burada dikkate alınan ilk değişken cinsiyet olmuştur. Bu yönde yapılan analizler yorumlandığında; toplam puan ile iç görü boyutunda kadınların erkeklerden anlamlı seviyede yüksek puan aldığı sonucu elde edilmiştir. Fakat ilgi boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı fark bulunamamıştır. Araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kadınların psikolojik zihinlilik Seviyelerinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Akarçay-Karataş (2022) tarafından 400 kişi üzerinden veri toplanarak yapılan araştırmada, bu araştırmaya benzer olarak psikolojik zihinlilik düzeyi cinsiyete göre incelenmiş ve kadınlar lehine anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Nitekim çeker (2021) tarafından yapılan araştırmada da hem bu çalışmayı hem de Akarçay-Karataş (2022)'in çalışmasını destekleyici sonuçlar elde edilmiştir.

Katılımcı grubunun psikolojik zihinlilik düzeyi medeni duruma göre kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü boyutunda anlamlı fark bulunamamıştır. Dolayısıyla, evli ve bekar bireylerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin denk olduğu söylenebilir. Fakat ilgi boyutunda elde edilen bulgular yorumlandığında, bekar araştırmaya katılan kişilerin puanı evli araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Psikolojik zihinlilik üzerine yürütölen araştırmalar kontrol edildiğinde, Akarçay-Karataş (2022)'in araştırmasının bu çalışmayı doğrudan desteklediği sonucuna varılmıştır. Fakat katılımcı grubunun psikolojik zihinlilik düzeyini bu araştırmada olduğu gibi medeni durum bağlamında değerlendiren çeker (2021), hem toplam puanda hem de alt boyutların tamamında anlamlı farklılara ulaşamamıştır. Bu araştırmada ilgi boyutunda medeni duruma göre anlamlı fark bulunması, çeker (2021)'in araştırması ile bu çalışmayı ayıran bir detay olmaktadır.

Psikolojik zihinlilik düzeyi anne ve baba tutumuna göre kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü boyutunda annesi ve babası demokratik tutuma sahip olan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi ve babası demokratik tutuma sahip

olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Fakat ilgi boyutunda anne ve baba tutumlarına göre anlamlı fark bulunamamıştır. Bu kapsamda, anne ve baba tutumlarının psikolojik zihinlilik düzeyi üzerinde anlamlı değişikliklere sebebiyet veren bir değişken olarak tanımlamak doğru olabilmektedir. Psikolojik zihinlilik üzerinde anne ve baba tutumu değerlendiren çalışmalar kontrol edildiğinde, yalnızca Tülgün (2020)'n araştırması ile bağ kurulabilmiştir. Fakat Tülgün (2020)'n araştırmasında, anne ve baba tutumlarına göre psikolojik zihinlilik düzeyinin anlamlı fark göstermediğinin belirlenmesi, her iki araştırmayı birbirinden ayırmaktadır. Her ne kadar araştırma sonuçları Tülgün (2020)'n araştırması ile doğrudan örtüşmese de, literatüre yeni bir bakış açısı kazandırması bakımından önemlidir.

Yaş grubunun psikolojik zihinlilik üzerindeki etkisi kontrol edildiğinde, toplam puan ile i görü ve ilgi boyutlarında anlamlı farklar bulunamamıştır. Dolayısıyla katılımcı grubunun yaşları fark etmeksizin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin denk olduğu söylenebilir. Psikolojik zihinlilik üzerine yurt içinde yapılan araştırmalar ele alındığında, bu değişkenin sıkça incelenmediği tespit edilmiştir. Buna rağmen araştırmanın yaş grubu özeline elde ettiği sonuçların daha önce bu konuda yapılan araştırmaların tamamını desteklemesi, araştırma sonuçlarının literatür ile uyumlu olduğunu göstermektedir (Tülgün, 2020; eker, 2021; Akarçay-Karataş, 2022).

Araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyinde eğitim durumu etkisi ele alındığında, toplam puan ile ilgi boyutunda yüksek lisans/doktora mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanı niversite mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Fakat i görü boyutunda eğitim durumu bağlamında anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır. Bu konuda yrtlen araştırmalar kontrol edildiğinde, psikolojik zihinlilik düzeyinde Akarçay-Karataş (2022)'in araştırmasında eğitim durumu özeline inceleme yapıldığı sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda, her iki araştırma arasında bağ kurmak mümkündür. Ayrıca, Akarçay-Karataş (2022)'in araştırmasında da tıpkı bu çalışmada olduğu gibi araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeylerinde anlamlı farklar belirlenmesi, her iki araştırmayı ortak bir zeminde buluşturan bir diğer nokta olmuştur. Dolayısıyla, araştırmanın

eğitim durumuna göre elde ettiği sonuçların literatüre çeşitlilik kazandırdığı söylenbilir.

Araştırma sonunda psikolojik zihinlilik düzeyinin ve alt boyutların baba eğitim durumuna göre anlamlı farklar göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda, baba eğitim durumları fark etmeksizin araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin denk olduğunu söylemek mümkündür. İlgili literatür kontrol edildiğinde, psikolojik zihinlilik düzeyinin sınırlı sayıda araştırmaya konu olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan az sayıdaki çalışmada ise; cinsiyet, medeni durum, yaş grubu, eğitim durumu vb. gibi temel değişkenler araştırılıp baba eğitim durumu gibi değişkenler göz ardı edilmiştir (Candemir, 2017; Türkegün, 2017; Tülgün, 2020; Akbaş, 2021; eker, 2021; Akarçay-Karataş, 2022). Bu kapsamda, araştırmanın psikolojik zihinlilik üzerinde baba eğitim durumu gibi değişkenlere dayalı elde ettiği sonuçlar, literatürde yer alan boşlukları kapatıcı niteliktedir.

Araştırma sonunda psikolojik zihinlilik düzeyinde anne eğitim durumuna göre yapılan incelemelerde, toplam puanda annesi niversite mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanı ailesinden annesi ilkokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanından; i görü boyutunda ise annesi niversite mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi ortaokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanından büyük seviyede fazla puan aldığı sonucuna varılmıştır. Fakat ilgi boyutunda anne eğitim durumu bağlamında anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır. İlgili literatür kontrol edildiğinde, psikolojik zihinlilik düzeyinin sınırlı sayıda araştırmaya konu olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan az sayıdaki çalışmada ise; cinsiyet, medeni durum, yaş grubu, eğitim durumu vb. gibi temel değişkenler araştırılıp anne eğitim durumu gibi değişkenler göz ardı edilmiştir (Candemir, 2017; Türkegün, 2017; Tülgün, 2020; Akbaş, 2021; eker, 2021; Akarçay-Karataş, 2022). Bu kapsamda, araştırmanın psikolojik zihinlilik üzerinde anne eğitim durumu gibi değişkenlere dayalı elde ettiği sonuçlar, ileride benzer konularda yapılacak araştırmalara da yol göstereceği düşünülmektedir.

Araştırma sonunda psikolojik zihinlilik düzeyinin ve alt boyutların kardeş sayısına göre anlamlı farklar göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda, kardeş sayısı fark etmeksizin araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik

seviyelerinin denk olduğunu söylemek mümkündür. İlgili literatür kontrol edildiğinde, psikolojik zihinlilik düzeyinin sınırlı sayıda araştırmaya konu olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan az sayıdaki çalışmada ise; cinsiyet, medeni durum, yaş grubu, eğitim durumu vb. gibi temel değişkenler araştırılıp kardeş sayısı gibi değişkenler göz ardı edilmiştir (Candemir, 2017; Türkegün, 2017; Tülgün, 2020; Akbaş, 2021; Çeker, 2021; Akarçay-Karataş, 2022). Kardeş sayısı üzerine yapılan sınırlı incelemeden biri Denizli, Pamukçu ve Meydan (2016)'ın araştırmasında yapılmış ve bu çalışmayı destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Bu kapsamda, araştırmanın psikolojik zihinlilik üzerinde kardeş sayısı gibi değişkenlere dayalı elde ettiği sonuçlar, literatürde yer alan çalışmaları zenginleştirici niteliktedir.

5.3. Anne Baba Tutumları ile Psikolojik Zihinlilik Arasındaki İlişkiye Ait Sonuçların Tartışılması

Bu araştırmanın temel amacı, katılımcı grubunun anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilmektir. Bu kapsamda, korelasyonel ilişkiler ve değişkenler arasında yordama durumu incelenmiştir. Bu yönde elde edilen ilk sonuç, anne baba tutumuna ait toplam puanın psikolojik zihinlilik ile anlamlı ilişkisinin olmamasıdır. Fakat psikolojik zihinliliğin demokratik tutum ile pozitif yönlü; koruyucu ve otoriter tutum ile de negatif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, anne baba tutumunun psikolojik zihinlilik üzerindeki etkisine yönelik kurulan modelin anlamlı olduğu bulunurken demokratik tutum ile koruyucu tutumun psikolojik zihinlilik düzeyi üzerinde anlamlı etkisi bulunduğu; otoriter tutumun ise psikolojik zihinlilik üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Anne baba tutumu ve psikolojik zihinlilik arasındaki ilişkiyi değerlendiren çalışmalar kontrol edildiğinde, doğrudan bu konuda yapılan bir çalışmanın halihazırda mevcut olmadığı sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırmalarda anne baba tutumları ve psikolojik zihinlilik değişkenlerinin başka bağımlı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi, literatürde bu yönde bir boşluk olduğunu göstermektedir. Örneğin; Derman ve Başal (2012)'in araştırmasında anne ve baba tutumunun davranış problemleriyle, Palut (2008)'un araştırmasında düşünce biçimleriyle, Yıldız ve Erci (2011)'nin araştırmasında saldırganlıkla, Keskin vd. (2010)'nin araştırmasında başa çıkma biçimleriyle ve Hamarta vd. (2010)'nin araştırmasında ise

problem çözüme becerileri ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Ayrıca psikolojik zihinlilik üzerine yürütülen araştırmalar kontrol edildiğinde; Tülgün (2020)'ün araştırmasında sosyal anksiyete bozukluğuyla, Candemir (2017)'in araştırmasında psikoterapi faktörleriyle, Çeker (2021)'in araştırmasında bağlanma stilleriyle, Akarçay-Karataş (2021)'in araştırmasında ise yaşamın anlamı ve şema alanlarıyla ilişkisinin incelendiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda, araştırmacıların anne baba tutumu ve psikolojik zihinlilik kavramlarını ortak bir zeminde buluşturmadığı söylenebilir.

Bu araştırmanın güçlü yanı, daha önce doğrudan bu konuda bir çalışma yapılmamış olmasıdır. Bu kapsamda, araştırmanın anne baba tutumu ve psikolojik zihinlilik arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bakımından elde ettiği sonuçların önemi büyüktür. Ayrıca bu sonucun katılımcı grubunu daha yakından tanımaya ilişkin ipuçları taşıdığı söylenebilir. Ek olarak, araştırmanın temel amacı kapsamında elde edilen bu sonucun başka araştırmacılar için ilham kaynağı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, ileride yapılacak araştırmaların bu sonuçtan etkilenebileceği ve anne baba tutumu ile psikolojik zihinlilik arasındaki ilişkiye yönelik daha farklı çalışmaların yapılacağı tahmin edilmektedir.

Bu araştırmanın sınırlı yanı, İstanbul ilinde yaşayan 18-65 yaş arası bireylerle sınırlı olmasıdır. Ayrıca araştırmada elde edilen veriler; Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini ve Anne Baba Tutumları ölçeklerinin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır. Bu araştırmanın sınırlı olduğu bir başka nokta, araştırma sonuçlarının yalnızca araştırmaya katılan bireylerin kişisel ve demografik bilgilerine benzer özelliklere sahip olanlara genellenebilmesidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik arasındaki ilişkinin tespit edilebilmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın ulaştığı sonuçlar verilmiştir. Ayrıca, araştırma konusu kapsamında, ileride benzer konularda yürütülecek araştırmalar için birtakım öneriler sunulmuştur.

Sonuç

Araştırmanın alt amaçları kapsamında hem anne baba tutumu hem de psikolojik zihinlilik düzeyinin demografik değişkenlere ilişkin kıyaslanması; ana amacı kapsamında ise anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyi arasındaki ilişki değerlendirilmiş olup ulaşılan sonuçlar, aşağıda paylaşılmıştır.

Anne Baba Tutumlarına Ait Sonuçlar

Katılımcı grubunun anne baba tutumuna yönelik ilk inceleme, cinsiyete göre yapılan kıyaslamalardır. Bu yönde yapılan analizler yorumlandığında; toplam puan ile demokratik tutum, koruyucu tutum ve otoriter tutum düzeylerinde anlamlı fark bulunamamıştır. Bu sonuçtan hareketle, kadın ve erkek araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumlarının benzer olduğu söylenebilir.

Medeni duruma göre araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutum düzeylerindeki farklılaşmalar değerlendirildiğinde, toplam puan ile koruyucu ve otoriter tutum boyutlarının anlamlı bir farka varılamamıştır. Fakat demokratik tutum boyutunda bekar araştırmaya katılan kişilerin puanı, evli araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur.

Anne baba tutumunun anne tutumuna göre kıyaslanmasında, toplam puanın anlamlı seviyede farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir. Fakat demokratik tutum boyutunda annesi demokratik olan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi demokratik olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek bulunurken koruyucu ve otoriter tutumda ise annesi demokratik olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi demokratik olan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anne baba tutum düzeyinin baba tutumuna göre ele alınmasında, toplam puanın anlamlı seviyede farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Fakat

demokratik tutum boyutunda babası demokratik olan araştırmaya katılan kişilerin puanı babası demokratik olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek bulunurken koruyucu ve otoriter tutumda ise babası demokratik olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanı babaları demokratik olan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yaş grubuna göre araştırmaya katılan kişilerin anne ve baba tutum seviyelerindeki farklılaşmalar değerlendirildiğinde, toplam puan ile koruyucu ve otoriter tutum boyutlarının anlamlı bir fark göstermediği sonucuna varılmıştır. Fakat demokratik tutum boyutunda 18-25 yaş grubunda olanların puanları 34 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre anlamlı seviyede yüksektir.

Eğitim durumu kapsamında katılımcı grubunun anne baba tutum dzeyelerindeki farklılaşmalar kontrol edildiğinde, toplam puan ile koruyucu ve otoriter tutum boyutlarının anlamlı bir fark göstermediği sonucu edinilmiştir. Fakat demokratik tutum boyutunda niversite ile yüksek lisans/doktora mezun olmuş olanların puanları lise mezun olmuş olan katılımcılara göre anlamlı seviyede yüksek olarak sonucuna varılmıştır.

Anne baba tutumunun baba eğitim durumuna göre kıyaslanmasında, toplam puan demokratik tutumda anlamlı seviyede farklılaşmalar bulunmuştur. Bu doğrultuda babası lise mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumuna ait toplam puan ile demokratik tutum puanları babası ilkokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanlarından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Fakat koruyucu tutum ile otoriter tutum boyutlarında baba eğitim durumuna bağlamında anlamlı farklar tespit edilememiştir.

Anne baba tutumunun anne eğitim durumuna göre kıyaslanmasında, toplam puan demokratik tutumda anlamlı seviyede farklılaşmalar olduğu sonucu edinilmiştir. Buna göre annesi ortaokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumuna ait toplam puan ile demokratik tutum puanları annesi ilkokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanlarından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Fakat koruyucu tutum ile otoriter tutum boyutlarında anne eğitim durumuna bağlamında anlamlı sonuçlar bulunamamıştır.

Kardeş sayısı değişkeninin anne baba tutumunda meydana getirdiği farklar kontrol edildiğinde, toplam puan demokratik tutumda anlamlı seviyede farklılaşmalar sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, 2 kardeşi olan araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumuna ait toplam puan ile demokratik tutum puanları 3 kardeşi olan araştırmaya katılan kişilerin puanlarından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Fakat koruyucu tutum ile otoriter tutum boyutlarında kardeş sayısına göre anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır.

Psikolojik Zihinlilik Düzeyine Ait Sonuçlar

Araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilerin psikolojik zihinlilik düzeyine yönelik ilk inceleme, cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalardır. Bu yönde yapılan analizler yorumlandığında; toplam puan ile iç görü boyutunda kadınların erkeklerden anlamlı seviyede yüksek puan aldığı sonucu elde edilmiştir. Fakat ilgi boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Katılımcı grubunun psikolojik zihinlilik düzeyi medeni duruma göre kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü boyutunda anlamlı fark bulunamamıştır. Dolayısıyla, evli ve bekar bireylerin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin denk olduğu söylenebilir. Fakat ilgi boyutunda elde edilen bulgular yorumlandığında, bekar araştırmaya katılan kişilerin puanı evli araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur.

Psikolojik zihinlilik düzeyi anne tutumuna göre kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü boyutunda annesi demokratik tutuma sahip olan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi demokratik tutuma sahip olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Fakat ilgi boyutunda anne tutumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Psikolojik zihinlilik düzeyi baba tutumuna göre kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü boyutunda babası demokratik tutuma sahip olan araştırmaya katılan kişilerin puanı babası demokratik tutuma sahip olmayan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Fakat ilgi boyutunda baba tutumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Yaş grubunun psikolojik zihinlilik üzerindeki etkisi kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü ve ilgi boyutlarında anlamlı farklar bulunamamıştır.

Dolayısıyla katılımcı grubunun yaşları fark etmeksizin psikolojik zihinlilik Seviyelerinin denk olduğu söylenebilir.

Psikolojik zihinlilik düzeyi eğitim durumuna göre ele alındığında, toplam puan ile ilgi boyutunda yüksek lisans/doktora mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanı üniversite mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanından anlamlı seviyede yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Fakat iç görü boyutunda eğitim durumu bağlamında anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır.

Baba eğitim durumunun psikolojik zihinlilik üzerindeki etkisi kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü ve ilgi boyutlarında anlamlı farklar bulunamamıştır. Dolayısıyla katılımcı grubunun babalarının eğitim durumu fark etmeksizin psikolojik zihinlilik düzeyleri benzer yapıdadır.

Psikolojik zihinlilik düzeyi anne eğitim durumuna göre ele alındığında, toplam puanda annesi üniversiteden mezun olan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi ilkokuldan mezun olmuş araştırmaya katılan kişilerin puanından; iç görü boyutunda ise annesi üniversite mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanı annesi ortaokul mezun olmuş olan araştırmaya katılan kişilerin puanından fark edilir miktarda yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Fakat ilgi boyutunda anne eğitim durumu bağlamında anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır.

Kardeş sayısının psikolojik zihinlilik üzerindeki etkisi kontrol edildiğinde, toplam puan ile iç görü ve ilgi boyutlarında anlamlı farklar bulunamamıştır. Bu bağlamda katılımcı grubunun kardeş sayısı fark etmeksizin psikolojik zihinlilik düzeyleri denktir.

Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Zihinlilik Arasındaki İlişkiye Ait Sonuçlar

Araştırmanın temel amacı bağlamında, katılımcı grubunun anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, ilk olarak korelasyonel ilişkiler ele alınmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgulardan hareketle, anne baba tutumuna ait toplam puanın psikolojik zihinlilik ile anlamlı ilişkisi bulunamamıştır. Fakat psikolojik zihinliliğin demokratik tutum ile pozitif yönlü; koruyucu ve otoriter tutum ile de negatif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Regresyon analizi bulguları yorumlandığında, anne baba tutumunun psikolojik zihinlilik üzerindeki etkisine yönelik kurulan modelin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, demokratik tutum ile koruyucu tutumun psikolojik zihinlilik düzeyi üzerinde anlamlı etkisi bulunduğu; otoriter tutumun ise psikolojik zihinlilik üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Öneriler

Bu araştırmanın temel amacı, anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit edebilmektir. Bu konu kapsamında yürütülen araştırmanın ileriki çalışmalar için bulunacağı birtakım öneriler vardır. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Bu çalışmada temel alınan bağımlı değişkenler; anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyidir. İlerde yapılacak çalışmalarda bu iki değişkene ek olarak daha farklı değişkenler arasındaki korelasyonel ilişkiler de incelenebilir. Ayrıca, anne baba tutumlarının psikolojik zihinlilik üzerindeki etkisinde farklı değişkenlerin aracılık rolü değerlendirilebilir.
2. Bu araştırmanın kapsadığı örneklem grubunda yer alan kadın erkek katılımcı sayıları eşit dağılmamıştır. Kadın araştırmaya katılan kişilerin sayıları erkek araştırmaya katılan kişilerin sayılarından oransal olarak fazladır. Daha sonraki yapılacak çalışmalarda kadın ve erkek katılımcı sayılarının oransal olarak birbirine daha yakın dağılmasının çalışma açısından daha olumlu sonuçlar vereceği düşünülmektedir.
3. Bu araştırma, 315 bireyin katılımıyla yürütülmüştür. Büyük örneklem grupları üzerinden toplanan verilerin daha güvenilir sonuçlar vereceği düşünüldüğünde, daha sonraki çalışmalarda daha fazla kişi üzerinden veri toplanabilir.
4. Bu araştırmanın verileri, anket tekniği ile toplanmış olan nicel verilerdir. Başka çalışmalarda araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyine yönelik çıkarımlar yapabilmek adına nitel veriler de toplanabilir.
5. Bu araştırma planlanırken tarama modeli tercih edilmiştir. Benzer konulu daha başka çalışmaların planlanmasında deneme modeli de kullanılabilir.

Bu sayede, araştırmaya katılan kişilerin anne baba tutumları ile psikolojik zihinlilik düzeyi üzerinde etkisi bulunan bağımsız değişkenler derinlemesine ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, D. (2021). *The relationship of partner violence with childhood traumatic experiences, psychological mindedness and coping strategies* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akarçay-Karataş, B. (2022). *Yaşama atfedilen anlamın, amacın ve şema alanlarının psikolojik belirtiler üzerine etkisinde öz aşknlığın ve psikolojik zihinliliğin aracı rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akçalı, A. H. (2019). *Ergenlerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumları ile yalnızlık düzeyinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Appelbaum, S. A. (1973). Psychological-mindedness: Word, concept and essence. *International Journal of Psychoanalysis*, 54, 35–46.
- Aydoğdu, F. & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Aydoğdu, H., & Olcay Çam, M. (2013). Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması. *Journal of Psychiatric Nursing/Psikiyatri Hemşireleri Derneği*, 4(3).
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Belli, M. (2018). *Ergenlerde algılanan ebeveyn tutumu, akıllı telefon kullanımı ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.

- Bilecik, S. (2017). Anne baba tutumlarının bireylerin din algısına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 7-38.
- Boylan, M. B. (2006). *Psychological mindedness as a predictor of treatment outcome with depressed adolescents*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Pittsburgh, Pennsylvania.
- Brennan, P. A., Andersen, M. J., Hammen, C., Bor, W., Najman, J. M., & Williams, G. M. (2000). Chronicity, severity, and timing of maternal depressive symptoms: Relationships with child outcomes at age 5. *Developmental Psychology*, 36(6), 759–766
- Candemir, N., Saygılı, İ ve Nur Oğuz, A. (2016). Psikolojik zihinliliğin dengelenmiş dizini: Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27, 50-51.
- Candemir, N. (2017). *Kısa süreli dinamik yönelimli psikoterapi gören hastalarda psikolojik zihinlilik ve psikoterapide kalımı etkileyen faktörlerle ilişkisi* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Çeker, B. (2021). *Romantik ilişkilerde bağlanma stillerinin psikolojik zihinlilik ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Darling, N., and Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychol. Bull*, 113: 487–496.
- Denizli, S., Pamukçu, B., & Meydan, B. (2016). Psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmalarında danışana ilişkin bir değişken: Psikolojik zihinlilik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 419-431.
- Derman, M. T., & Başal, H. A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144.

- Dokuyan, M. (2016). 12. sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-21.
- Eni, B. (2017). *Lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı ve algıladıkları ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, Ö., & Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Grant, A. M. (2001). Rethinking psychological mindedness: Metacognition, self-reflection, and insight. *Behavior Change*, 18(1), 8-17.
- Grusec, J. E., Goodnow, J. J., and Kuczynski, L. (2000). New directions in analyses of parenting contributions to children's acquisition of values. *Child Dev.* 71: 205– 211.
- Hamarta, E., Baltacı, A. G. Ö., Üre, Ö., & Demirbaş, U. P. (2010). Lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 73-82.
- İkiz, S. & Öztürk-Samur, A. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(55), 159-175.
- İnci, M. A., & Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2).
- Karaman, E. (2020). *10-18 yaş grubu çocukların anne ve babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi (İstanbul üç ilçe örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (21. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keskin, G., Bilge, A., Engin, E. & Dülgerler, Ş. (2010). Zihinsel engelli çocuğu olan anne-babaların kaygı, anne-baba tutumları ve başa çıkma stratejileri açısından değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 30-37.
- Kırcaali-İftar, G., Tekin-İftar, E., Kurt, O. & Erbaş, D. (2018). *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek denekli araştırmalar*. (2. Baskı). (E. Ekin İftar, Ed.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). *Anne baba tutumları ölçeği: PDR'de kullanılan ölçekler*. (Editör: Yıldız Kuzgun, Feride Bacanlı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 208-225.
- Nyklíček, I. & Denolle, J. (2009). Development and evaluation of the balanced index of psychological mindedness (BIPM). *Psychological Assessment*, 21.1: 32-44.
- Palut, B. (2008). Düşünme stilleri ve anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül üniversitesi Buca eğitim fakültesi dergisi*, (24).
- Simmons, R. G., Burgeson, R., Carlton-Ford, S., and Blyth, D. A. (1987). The impact of cumulative changes in early adolescence. *Child Dev*, 58, 1220–1234.
- Smetana, J. G. (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs. *Current opinion in psychology*, 15, 19-25.
- Snyder, R., Shapiro, S., & Treleaven, D. (2012). Attachment theory and mindfulness. *Journal of Child and Family Studies*, 21(5), 709-717.
- Stern, D. N. (1977). *The first relationship*. Cambridge: Harvard University Press.
- Şahin, B. (2005). *Türk üniversite öğrencilerinin çıkma ve evlilik öncesi cinsel davranışlarla ilgili algıladıkları ebeveyn tutumları: Öğrencilerin*

cinsiyetlerinin ve ebeveynlerin evli olup olmamasının rolü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, E. (2015). *Ergenlik dönemindeki bireylerde saldırganlık davranışı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiye benlik saygısı Seviyelerinin etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tülgün, G. (2020). *Sosyal anksiyete bozukluğu ve psikolojik zihinlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Türkegün, N. (2017). *İyilik dönemindeki iki uçlu bozukluk tanılı hastalarda içe bakış, içgörü, üstbilis ve psikolojik zihinliliğin işlevsellik ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.

Yıldız, E., & Erci, B. (2011). Anne baba tutumları ile adölesan saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 6-11.

Yılmaz, K. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin demokratik tutumlarının algıladıkları anne baba tutumlarına ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Vermiş olduğunuz cevaplar bu çalışmanın dışında hiçbir amaç ile kullanılmayacak ve gizli tutulacaktır. Sorular için doğru ya da yanlış cevaplar bulunmamaktadır. Çalışmanın gerçeği yansıtabilmesi açısından yanıtlarınızın samimiyeti oldukça önem taşımaktadır. Araştırmamıza katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Klinik Psikoloji Y.Lisans Öğrencisi: EBRU NARMANLI

Dr. Öğr. Üyesi İSHAK SAYĞILI

1. Cinsiyet

- Erkek
- Kadın

2. Yaş

.....

3. Medeni Durum

- Evli
- Bekar
- Boşanmış
- Ayrı yaşıyor

4. Eğitim Durumu

İlkokul   Ortaokul   Lise   Üniversite   Yüksek Lisans/Doktora

5. Babanızın Eğitim Durumu

A. İlkokul   B. Ortaokul   C. Lise   D. Üniversite   F. Lisansüstü

5. Annenizin Eğitim Durumu

A. İlkokul   B. Ortaokul   C. Lise   D. Üniversite   F. Lisansüstü

6. Anne Babanın Birliktelik Durumu

Birlikte Boşanmış Ayrı yaşıyor, Belirtiniz.....

7. Sosyoekonomik durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?

A. Düşük B. Orta C. Yüksek

8- Annenizin size olan tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Demokratik Demokratik değil (Otoriter, ilgisiz, koruyucu)

9- Babanızın size olan tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Demokratik Demokratik değil (Otoriter, ilgisiz, koruyucu)

10- Kaç kardeşiniz?

Tek çocuk 2 Kardeş 3 Kardeş 4 ve üzeri

11- Düzenli ve sürekli bir arkadaş grubuna sahip misiniz?

Evet Hayır

12- Sosyal faaliyetlerde bulunma sıklığınız nedir?

Nadiren Orta Sık

Ek-2: Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği

Bu anket anne ve babanızın size karşı tutumunu nasıl algıladığınızı ölçmek için hazırlanmıştır. 40 madde olan ankette cevaplar 1'den 5'e kadar sınıflanmıştır. Sizden ricamız her bir maddenin anne babanıza ne kadar uyduğunu ifade eden maddenin rakamını (X) işareti ile işaretleyiniz. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK YANIT veriniz ve kesinlikle BOŞ BIRAKMAYINIZ .	Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kısmen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1) Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	1	2	3	4	5
2) Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	1	2	3	4	5
3) Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	1	2	3	4	5
4) Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmış gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	1	2	3	4	5
5) Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	1	2	3	4	5
6) Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.	1	2	3	4	5
7) Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.	1	2	3	4	5
8) Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.	1	2	3	4	5
9) Bana hükmetmeye çalışır.	1	2	3	4	5
10) Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.	1	2	3	4	5
11) Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	1	2	3	4	5
12) Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.	1	2	3	4	5
13) Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	1	2	3	4	5
14) Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	1	2	3	4	5
15) Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	1	2	3	4	5
16) Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	1	2	3	4	5
17) Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirirdi.	1	2	3	4	5
18) Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	1	2	3	4	5
19) Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.	1	2	3	4	5
20) Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	1	2	3	4	5
21) Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	1	2	3	4	5
22) Küçükliğümden bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	1	2	3	4	5
23) Benim gibi bir evladı olduğu için kendini rahatsız hissettiğini sanıyorum.	1	2	3	4	5
24) Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda beni cezalandırırdı.	1	2	3	4	5
25) Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.	1	2	3	4	5
26) Beni yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.	1	2	3	4	5
27) Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	1	2	3	4	5
28) Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	1	2	3	4	5
29) Ona yaklaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.	1	2	3	4	5
30) Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır.	1	2	3	4	5
31) Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	1	2	3	4	5
32) Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	1	2	3	4	5
33) Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	1	2	3	4	5
34) İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.	1	2	3	4	5
35) Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	1	2	3	4	5
36) Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.	1	2	3	4	5
37) Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	1	2	3	4	5
38) Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	1	2	3	4	5
39) Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	1	2	3	4	5
40) Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	1	2	3	4	5

Ek-3: Psikolojik Zihinliliğin Dengelenmiş Dizini

ÖLÇEK I: Aşağıda insanların kendilerini tanımlamak için kullandıkları bazı ifadeler bulunmaktadır. Her bir ifadenin sizi tanımlamada ne ölçüde uygun olduğunu, ifadenin yanında yer alan rakamlardan birini yuvarlak içine alarak belirtiniz. İfadelerin doğru ya da yanlış cevabı yoktur, önemli olan size en uygun olan rakamı işaretlemenizdir.		Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Çok uygun
1	Çoğunlukla duygularımın farkında değilimdir.	0	1	2	3	4
2	Olaylara ilişkin tutum ve duygularım ilgimi çok çeker.	0	1	2	3	4
3	Çoğu zaman duygularımı çok az yaşarım ya da hiç yaşamam.	0	1	2	3	4
4	Duygularıma nadiren kulak veririm.	0	1	2	3	4
5	Olumsuz duygularım bana kendimle ilgili çok şey öğretebilir.	0	1	2	3	4
6	İçimde neler olup bittiğinin farkında olmam.	0	1	2	3	4
7	Aslında olumsuz duygularını da önemsemek yararlıdır.	0	1	2	3	4
8	Duygularım bana neye ihtiyacım olduğunu gösterir.	0	1	2	3	4
9	Derinlerdeki duygularımın farkında değilim.	0	1	2	3	4
10	Davranışlarımın altında yatan sebepleri hiç düşünmem.	0	1	2	3	4
11	Duygularımın farkında olmak benim için yararlıdır.	0	1	2	3	4
12	Duygularımı anlamlandıramam.	0	1	2	3	4
13	“İçimdeki ben”i keşfetmeyi severim.	0	1	2	3	4
14	Derinlerdeki duygularım iyi bir yol göstericidir.	0	1	2	3	4